

199. Perjantaina 10 päivänä helmikuuta 1995

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös ympäristövaliokunnan ehdotuksesta eduskunnan lausunnoksi asuntopolitiikkaa koskevasta valtioneuvoston selonteosta 7389

Valtioneuvoston selonteko n:o 2
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 20

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset kuntalaiksi 7390

Hallituksen esitys n:o 192
Lakialoitteet n:ot 70 ja 95
Toivomusaloite n:o 208/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 18

2) Ehdotukset laeiksi korkolain sekä eräiden muiden lakien viivästysseurauksia koskevien säännösten muuttamisesta 7391

Hallituksen esitys n:o 292
Lakialoite n:o 7
Talousvaliokunnan mietintö n:o 58

Toinen käsittely:

3) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 285
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16

4) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon 38 §:n, valtioneuvostosta annetun lain ja valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta 7393

Hallituksen esitys n:o 306
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22

5) Ehdotus laiksi kielilain muuttamisesta 7394

Hallituksen esitys n:o 233
Lakivaliokunnan mietintö n:o 25

6) Ehdotus laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta ..... ,,

Lakialoite n:o 64/1993 vp
Toivomusaloite n:o 27
Valtiovainvaliokunnan mietintö n:o 95

7) Ehdotus nuorisotyölaiksi 7395

Hallituksen esitys n:o 298
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 30

8) Ehdotukset laeiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta 7396

Hallituksen esitys n:o 287
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 31

9) Ehdotukset laiksi työttömyysturvain lain 27 a §:n muuttamisesta 7397

Hallituksen esitys n:o 331
Lakialoite n:o 1/1993 vp
Toivomusaloitteet n:ot 161 ja 202/1993 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 50
Suuren valiokunnan mietintö n:o 11

- 10) Ehdotus laiksi lääkelain muuttamisesta 7397
Hallituksen esitys n:o 337
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 52
- 11) Ehdotus geenitekniikkalaiksi ..... ”
Hallituksen esitys n:o 349
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 55
- Ainoa käsittely:
- 12) Valtioneuvoston kertomus päihdeolojen kehityksestä vuonna 1993 7398
Kertomus n:o 12
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 51
- Kolmas käsittely:
- 13) Ehdotus sähkömarkkinalaiksi 7399
Hallituksen esitys n:o 138
Talousvaliokunnan mietintö n:o 56
- 14) Ehdotukset laiksi Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 7401
Hallituksen esitys n:o 351
Lakialoite n:o 89
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18
- 15) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ..... ”
Lakialoite n:o 110
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19
- 16) Ehdotus laiksi Suomen Hallitusmuodon 51 §:n muuttamisesta 7402
Lakialoite n:o 86
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 23
- 17) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 1 §:n sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 7402
Hallituksen esitys n:o 356
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 53
- 18) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta 7403
Hallituksen esitys n:o 365
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 54
- 19) Ehdotus laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta 7404
Hallituksen esitys n:o 357
Talousvaliokunnan mietintö n:o 59
- 20) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä laeiksi ulkomaisia vakuutusyhtiöitä koskevien säännösten muuttamisesta ..... ”
Hallituksen esitykset n:ot 330 ja 348
Talousvaliokunnan mietintö n:o 60
- Ainoa käsittely:
- 21) Ehdotukset eduskunnan työjärjestyksen, eduskunnan vaalisäännön ja eduskunnan tilisäännön 19 §:n muuttamisesta ..... ”
Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 5
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20
- 22) Hallituksen kertomus valtiovarainhoidosta ja tilasta vuonna 1993 sekä valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1993 ..... ”
Kertomukset n:ot 10 ja 11
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 96
- Ensimmäinen käsittely:
- 23) Ehdotukset laeiksi pakkokeinolain, esitutkintalain 43 §:n, oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 2 ja 5 a §:n sekä teletoimintalain 29 §:n muuttamisesta 7413
Hallituksen esitys n:o 22
Lakivaliokunnan mietintö n:o 24

24) Ehdotukset poliisilainiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 7420

Hallituksen esitys n:o 57
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 20

25) Ehdotukset lainiksi poliisin henkilökäsiteläistä ja lainiksi passilain 19 a §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 39
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 21

26) Ehdotus lainiksi ulkomaalaisasioiden tietojärjestelmästä ..... „

Hallituksen esitys n:o 341
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 22

Pöydällepanoa varten esitellään:

27) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen kehitysyhteistyökertomuksesta vuodelta 1993 (K 9) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Björkenheim, Halonen, Hurskainen, Ihämäki, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Kuuskoski, Kääriäinen, Lahtinen, Laukkanen V., Laurila, Niinistö, Norrback, Näsi, Rehn E., Rusanen, Suhonen, Toivonen ja Urpilainen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Laurila.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Norrback ja S. Pietikäinen ja yksityisasioiden takia ed. Jokiniemi sekä

tämän kuun 13 päivään virkatehtävien takia ed. Isohookana-Asunmaa.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitetuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 819, 821—823, 825, 827, 829, 830, 833, 837 ja 842. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Valtioneuvoston selonteko asuntopoliitikasta

Valtioneuvoston selonteko n:o 2
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 20

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään nyt päätös eduskunnan lausunnosta asuntopoliittikkaa koskevasta valtioneuvoston selonteosta. Käsitteilyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 20, joka sisältää ehdotuksen selonteosta annettavan lausunnon sanamuodoksi. Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi viime keskiviikon täysistunnossa.

Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut seuraavaa lausumaa:

”Eduskunta toteaa, että hallitus ei selonteossaan ole pystynyt luomaan asuntopoliittista linjaa eikä osoittamaan, miten asunnonhankinnan eri tukimuodot voidaan selkiinnyttää ja yksinkertaistaa esimerkiksi korkotueksi, ja näin parantamaan erityisesti nuorten ja lapsiperheiden asuntotilannetta.

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle vuoden 1995 loppuun mennessä asuntopoliittisen selonteon. Selonteon tulee sisältää selvitys asunnonhankinnan tukien, asumistuen sekä valtion myöntämien asuntotuotanto- ja peruskorjausmäärärahojen kohdentumisesta 1990-luvulla sekä ehdotukset asuntopoliittikan lähitulevaisuuden toimiksi.”

Ed. R. Aho ed. Seppäsen kannattamana on ehdottanut seuraavaa lausumaa:

”Eduskunta toteaa, että asuntopoliittisessa selonteossa ei yritetä ratkaista seuraavia ongelmia:

1) Asuntotuotannon annetaan romahtaa huolimatta nykyisten resurssien vajaakäytöstä ja alan työttömyydestä.

2) Sosiaaliperusteinen aravatuotanto ajetaan alas, ja erityisen alasajon kohteena ovat vuokraannot.

3) Pankkeja ja rakennusyhtiöitä suosiva korkotuki tulee käyttöön budjettiteknisistä syistä mutta ei asuntopoliittikan tarpeista.

4) Vuokrasääntelyn poiston ja verotuksen avulla suositetaan vuokranantajia samaan aikaan, kun esimerkiksi asuntolainojen korkovähennys poistuu ja kaiken kaikkiaan asuntoluotoille syntyy pysyvä reaalikorko.

5) Vuokrasäännöstelyn poistuessa vuokrat ennen pitkää kohoavat, eikä sen seurauksia lievitetä asumistuella, vaan ongelmat siirtyvät kuntien toimeentulotuesta maksettaviksi.

6) Valtiovalta lisää täysin perusteettomasti rakennusalan kustannuspaineita sekä vuokrien korotuspaineita omalla veropolitiikallaan arvonlisäveron ja kiinteistöveron muodossa.

7) Ylivelkaisille ei ole tulossa uusia tukijärjestelmiä.

Sen johdosta eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut asuntopolitiikassa.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Eduskunta hyväksyy mietinnön mukaisen lausunnon selonteon johdosta.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. U. Anttilan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. U. Anttilan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 86 ei-ääntä; poissa 25. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. R. Ahon ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. R. Ahon ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 75 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 23. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta hyväksyy mietinnön ponteen sisältyvän ehdotuksen mietinnön lähettämisestä valtioneuvostolle.

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset kuntalaiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 192
Lakialoitteet n:ot 70 ja 95
Toivomusaloite n:o 208/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä hallintovaliokunnan ehdotamasta, toivomusaloitteeseen n:o 208/1991 vp pohjautuvasta toivomuksesta. Viime tiistain ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Polvi ed. Laineen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, millä tavoin turvataan kuntalaisten oikeus saada tietoja niiden yhteisöjen ja säätiöiden toiminnasta, joiden hoidettavaksi kunnan tehtäviä on annettu, ja valmistelee tiedonsaannin turvaamiseksi tarvittavat lakiesitykset.”

Ed. Laakkonen on ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selvityksen tekemiseksi siitä, olisiko tarkoituksenmukaista säätää Norjan mallin mukainen erityinen pysyvä laki kokeilutoiminnasta julkisessa hallinnossa korvaamaan määräaikaisten vapaakuntakokeilulaki. Se toimisi julkisen hallinnon kehittämisen vaikutusväylänä, jota aloitteelliset kunnat voisivat käyttää.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Nyt on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Polven ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Polven ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 22. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laakkosen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laakkosen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Hallintovaliokunnan ehdottama, toivomusaloitteeseen n:o 208/1991 vp pohjautuva toivomus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laeiksi korkolain sekä eräiden muiden lakien viivästyseuraamuksia koskevien säännösten muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 292
Lakialoite n:o 7
Talousvaliokunnan mietintö n:o 58

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät 1.—10., 12.—25. ja 28.—49. lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime tiistain ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Nikula ed. Pykäläisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään korkolain muutoksen eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa korkoa koskevien uusien säännösten vaikutuksia velkojien ja velallisten asemaan sekä ryhtyy viivytyksettä tarpeellisiin toimenpiteisiin, mikäli havaitaan, että vuosittain vahvistettava viite-korko johtaa markkinakorkojen suuren vaihtelun johdosta kohtuuttomiin viivästyskorkoihin.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät 1.—10., 12.—25. ja 28.—49. lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä teke-mässään päätöksessä hallituksen esitykseen sisältyvien 11., 26. ja 27. lakiehdotuksen sekä laki-aloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perus-teluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Nikulan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 83 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (ylimpien valtioelinten valtaoikeudet)

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 285
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perus-tuslakivaliokunnan mietintö n:o 16. Viime tiis-tain ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Laine ed. Helteen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hyväk-syttäisiin III vastalauseeseen sisältyvät lakieh-dotukset.

Ed. Mäkipää on ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen ja toisen lakieh-dotuksen käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin V vas-talauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Ed. Koskinen on ed. Vähänäkin kannattama-na ehdottanut, että ensimmäisen, toisen ja nel-jännän lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hy-väksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvät lakieh-dotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjaa koskevista äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Laineen ehdotuksesta ed. Mäkipään ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta ed. Koskisen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Mäkipään ja ed. Laineen ehdotusten välillä.

Ed. Mäkipään ehdotus ”jaa”, ed. Laineen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 68 ei-ääntä, 25 tyhjää; poissa 21. (Ään. 6)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Mäkipään ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Koskisen ja ed. Mäkipään ehdotusten välillä.

Ed. Koskisen ehdotus ”jaa”, ed. Mäkipään ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 18 ei-ääntä, 25 tyhjää; poissa 21. (Ään. 7)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Koskisen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Koskisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy perustuslakivaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Koskisen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 48 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 21. (Ään. 8)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt perustuslakivaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

19, 21 ja 34 § hyväksytään keskustelutta.

36 §

Keskustelu:

Ed. **V i s t b a c k a :** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 36 § saisi sen muodon, joka on V vastalauseessa.

Ed. **K o s k i n e n :** Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka on I vastalauseessa, eli pääministeriksi presidentti nimittäisi henkilön, jonka eduskunta on valinnut tähän tehtävään siten kuin valtiopäiväjärjestyksessä säädetään.

Ed. **V ä h ä n ä k k i :** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Koskisen ehdotusta.

Ed. **M ä k i p ä ä :** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vistbackan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin V vastalauseen mukaisena.

Ed. Koskinen ed. Vähänäkin kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Pykälästä äänestetään momenteittain.

Äänestykset ja päätökset:

36 §:n 2 momentti

Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 168 jaa- ja 8 ei-ääntä; poissa 23. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

36 §:n 3 momentti

P u h e m i e s : 3 momentin osalta ed. Vistbackan ja ed. Koskisen ehdotukset ovat samansi-

sältöiset, joten niistä äänestetään yhdessä mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ja ed. Koskisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

36 §:n 4 momentti hyväksytään.

87 §

Keskustelu:

Ed. **V i s t b a c k a :** Arvoisa puhemies! Pykälä koskee presidentin nimitysoikeutta. Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka on V vastalauseessa.

Ed. **M ä k i p ä ä :** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vistbackan isänmaallista ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin V vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 163 jaa- ja 10 ei-ääntä; poissa 26. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

toisen lakiehdotuksen 69 ja 73 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 4 a § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

neljännen lakiehdotuksen 2 §, 3 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 4 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 5 § ja sen edellä oleva väliotsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon 38 §:n, valtioneuvostosta annetun lain ja valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 306

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22. Eilen pidetyssä ensimmäisessä varsinaisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

38 § hyväksytään keskustelutta.

Voimaantulosäännös

Keskustelu:

Ed. **N i k u l a :** Arvoisa puhemies! Ehdotan vastalauseen mukaisesti, että voimaantulosäännöksen 2 momentti poistetaan, jotta valtioneuvosto ei omin päätöksinsä pääsisi muovaamaan ministeriöhallintoa, jonka eduskunta on säättänyt.

Ed. **P y k ä l ä i n e n :** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Nikulan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Nikula ed. Pykäläisen kannattamana ehdottanut, että voimaantulosäännöksen 2 momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Nikulan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 42 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 23. (Ään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

toisen lakiehdotuksen 1 ja 1 a § ja 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 3 a §:n edellä oleva väliotsikko sekä 11 a ja 11 b § ja 11 a §:n edellä oleva väliotsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 7 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi kielilain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 233

Lakivaliokunnan mietintö n:o 25

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 25. Eilen pidetyssä ensimmäisessä varsinaisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

17 b §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ehdotan, että kielilain 17 b § saa sen muodon, joka on vastalauseessa, toisin sanoen Pohjolan Liikenteen kuljettajan ei tarvitse Kärsämäellä palvelulla matkustajia ruotsin kielellä.

Ed. J u r v a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 6 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 26. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Lakialoite n:o 64/1993 vp

Toivomusaloite n:o 27

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 95

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 95. Viime tiistain toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

13 a §

Keskustelu:

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että 13 a § hyväksytään seuraavassa muodossa: ”Yhdistys- ja seuratalon veroprosentti. Poiketen siitä, mitä 11 §:ssä kiinteistöveroprosentin alarajasta säädetään, kunnanvaltuusto voi määrätä kansalaisjärjestön omistaman yhdistys- ja seuratalon kiinteistöveroprosentin 0,20 alemmaksi, jos rakennus on pääasiallisesti yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä. Tässä pykälässä tarkoitettujen rakennuksen kiinteistöveroprosentiksi voidaan määrätä myös 0,00.”

Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki aatteelliset yhdistykset, jotka tekevät yleishyödyllistä työtä, ovat samassa asemassa.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Rouva puhemies! Kannatan ed. Kalliksen hyvää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Kallis ed. Jääskeläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kalliksen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 37 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 25. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Laurila merkitään läsnä olevaksi.

7) Ehdotus nuorisotyölaiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 298
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 30

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 30. Eilen pidetyssä ensimmäisessä varsinaisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Astala ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sivistysvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Astalan ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 74 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 25. (Ään. 15)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sivistysvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §

Keskustelu:

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 1 §, siis tavoitepykälä, saa sen muodon, joka on I vastalauseessa. Se merkitsee sitä, että tavoitteeksi lisätään kasvu kansainvälisyyteen.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Astalan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Astala ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Astalan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 ja 3 § hyväksytään keskustelutta.

4 §

Keskustelu:

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä saa sen muodon kuin on II vastalauseessa.

Ed. R ä t y : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Pykäläisen pykälänmuutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Pykäläinen ed. Rädyn kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pykäläisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 26. (Ään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 ja 6 § ja 1 luvun otsikko sekä 7 § hyväksytään keskustelutta.

8 §

Keskustelu:

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä saa sen muodon, joka on II vastalauseessa.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pykäläisen tekemää pykälänmuutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Pykäläinen ed. Rädyn kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pykäläisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 ja 10 § ja 2 luvun otsikko, 11—13 § ja 3 luvun otsikko sekä 14 ja 15 § ja 4 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laeiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 287

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 31

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 31. Eilen pidetyssä toisessa varsinaisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Rätty ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sivistysvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Rädyn ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 10 ei-ääntä; poissa 25. (Ään. 19)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sivistysvaliokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 10 §, 11 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 12 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 13 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 14 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 15 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 16 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 17 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 18 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 19 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 20 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 21 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 22 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 23 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 24 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 25 ja 25 a § ja 25 §:n edellä oleva alaotsikko, 25 b § ja sen edellä oleva alaotsikko, 25 c § ja sen edellä oleva alaotsikko, 25 d § ja sen edellä oleva alaotsikko, 25 e § ja sen edellä oleva alaotsikko, 25 f — 25 i § ja 25 f §:n edellä oleva alaotsikko, 25 j ja 25 k § ja 25 j §:n edellä oleva alaotsikko, 26 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 2 luvun otsikko, 26 i — 26 m § ja 2 b luvun otsikko, 40 c § ja sen edellä oleva alaotsikko, 45, 46, 46 a, 47, 47 a, 48, 49, 49 a, 52, 52 a, 54, 54 a, 56 a, 56 b, 56 d, 63, 64 ja 64 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laiksi työttömyysturvalain 27 a §:n muuttamisesta

Jatkettu toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 331
Lakialoite n:o 1/1993 vp
Toivomusaloitteet n:ot 161 ja 202/1993 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 50
Suuren valiokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 11, josta ilmenee, että suuri valiokunta on asian käsiteltyään ehdottanut, että lakiehdotus hyväksyttäisiin sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotuksen eli hallituksen esityksen mukaisena ja että lakialoitteeseen sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin. Eduskunnan on nyt päätettävä, hyväksyykö se suuren valiokunnan ehdotuksen vai pysyykö se aikaisemmassa päätöksessään. Eilen pidetyssä ensimmäisessä varsinaisessa täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Rimmin kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi pysyä aikaisemmassa päätöksessään.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä aikaisemmassa päätöksessään.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 83 ei-ääntä; poissa 29. (Ään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi lääkelain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 337
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 52

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 52. Viime tiistain ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Mutttilainen ed. Vähänäkin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Mutttilaisen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 81 ei-ääntä; poissa 27. (Ään. 21)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 21 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 22 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 30 a — 30 c, 62, 84 a ja 89 §, 90 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 96 ja 98 §, 96 §:n edellä oleva alaotsikko sekä 102 § ja sen edellä oleva alaotsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus geeniteknikkalaiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 349
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 55

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 55. Eilen pidetyssä toisessa varsinaisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. U. Anttila ed. Mutttilaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. U. Anttilan ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 81 ei-ääntä; poissa 32. (Ään. 22)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 § ja 1 luvun otsikko, 4—7 § ja 2 luvun otsikko, 8—12 § ja 3 luvun otsikko, 13—16 § ja 4 luvun otsikko, 17—19 § ja 5 luvun otsikko sekä 20 ja 21 § ja 6 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

22 §

Keskustelu:

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena, eli siihen tulisi uusi 3 momentti, joka on seuraavan sisältöinen: ”Geenitekniikkalautakunnan on aina kiellettävä kokonaan sellainen eläinten geenitekkinen muuntelu, jonka seurauksena on eläimelle kärsimystä aiheuttava tila.”

Ed. M u t t i l a i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemää hyvää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. U. Anttilan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 81 ei-ääntä; poissa 34. (Ään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

23—25 § ja 7 luvun otsikko, 26—31 § ja 8 luvun otsikko, 32—37 § ja 9 luvun otsikko, 38—44 § ja 10 luvun otsikko sekä 45 ja 46 § ja 11 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Valtioneuvoston kertomus päihdeolojen kehityksestä vuonna 1993

Ainoa käsittely

Kertomus n:o 12

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 51

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 51. Eilen pidetyssä ensimmäisessä varsinaisessa täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Alaranta ed. Laineen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

1) ”Eduskunta toteaa, että vastuu päihdepolitiikan toteuttamisesta kuuluu eduskunnalle ja hallitukselle. Siksi eduskunta edellyttää, että hallitus lisää sosiaali- ja terveysministeriön osuutta Oy Alko Ab:n rinnalla päihteiden käytöstä aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen vähentämisessä ja kohdistaa toimenpiteet erityisesti nuorison päihteiden käytön ehkäisemiseen.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa uuden alkoholilain vaikutuksia yleisen järjestyksen ylläpidon kannalta ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin säännösten muuttamiseksi niin, että alkoholijuomien nauttiminen on kielletty julkisella paikalla.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Mietinnön ponsi hyväksytään.

P u h e m i e s : Tämän jälkeen on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Alarannan 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Alarannan 1) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 41 jaa- ja 124 ei-ääntä; poissa 34. (Ään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Alarannan 1) ehdotuksen.

Äänestys ed. Alarannan 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Alarannan 2) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 92 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 32. (Ään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Alarannan 2) ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus sähkömarkkinalaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 138

Talousvaliokunnan mietintö n:o 56

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L o u e k o s k i : Rouva puhemies! Suomen sähköhuollon ongelmat ovat aivan toisaalla kuin sähkömarkkinalain kaltaisten teknillisten seikkojen säätelyssä. (Hälinää)

P u h e m i e s (koputtaa): Pyydän edustajia rauhoittumaan. Ed. Louekoski, olkaa hyvä!

P u h u j a : Rouva puhemies! Ehdin jo sanoa, että Suomen sähköhuollon ongelmat ovat kokonaan toisaalla kuin niissä seikoissa, joita sähkömarkkinalailla yritetään säädellä. Tämän lain käytännön vaikutuksista asiantuntijat eivät osanneet talousvaliokunnalle kertoa kestäviä perusteita, ei edes sitä, miten tämä laki tulee tariffeihin vaikuttamaan. Todennäköistä on, että pienkuluttajien sähkön hinta nousee tämän lain johdosta.

Muuten viittaa I vastalauseen perusteluihin ja ehdotan, rouva puhemies, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. K o r h o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Sähkömarkkinalakiin liittyy erittäin suuria odo-

tuksia. Ikävä kyllä ne odotukset ovat katteettomia. Uskotaan, että sähkömarkkinalaki tuo sähkön kuluttajahinnan laskua ja että kuka tahansa voi ostaa mistä tahansa sähköä. Se on harhaa, näin ei tule tapahtumaan. Väistämätön seuraus tämän lain voimaansaattamisesta on se, että kuluttajan sähkön hintaan tulee nousupaineita ja kohtuullisen merkittäviä hyvin ilmeisesti, joten kannatan ed. Louekosken tekemää ehdotusta lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ed. R ö n n h o l m : Rouva puhemies! Tämä sähkömarkkinalaki on saanut ristiriitaisen vastaanoton ja sitä on syystä myös arvosteltu. Siinä on kuitenkin varmaan monia sellaisia sisällöllisiä tekijöitä, joita voi pitää positiivisina. Kuitenkin nyt Suomen kannattaisi vähän seurata, mitä ympäristössä tapahtuu eikä aina välttämättä olla tekemässä sellaista lainsäädäntöä, joka on selkeästi edellä muualla Euroopassa tapahtuvasta. Sen vuoksi on kyllä hyvin perusteltua, että tässä yhteydessä otettaisiin aikalisä ja tutkittaisiin asiaa vielä uudelleen.

Erityisesti mielestäni on nyt valvottava, kun täällä jo on verotusratkaisulla tehty sellaisia mielestäni tyhmiä päätöksiä, että suomalaista tuotantoa ja suomalaista energian tuotantoa pidetään esimerkiksi naapureja huonommassa asemassa, niin pitäisi nämä seikat huomioon ottaen nyt miettiä vahvasti sitä, ettei sähkömarkkinalailla taas kotoisesti avata meidän markkinoita kaikille muille, kun me emme puolestaan ole vielä toisten markkinoille pääsemässä.

Näistä kaikista syistä tässä tapauksessa ei menetetä mitään oleellista, kun jatkamme nykyisellä pohjalla, vaan saavutetaan todennäköisesti uuden valmistelun jälkeen parempi sähkömarkkinalaki, johon on myös enemmän informaatiota saatavissa maamme rajojen ulkopuolelta. Varsinkin nyt Euroopan unionin olosuhteissa kannattaa kyllä olla ehkä jossain määrin tarkempi omassakin lainsäädännössä.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Sähkömarkkinalaki on kuitenkin sellainen, joka varmasti pitkällä tähtäyksellä halventaa sähkön hintaa Suomessa. Tietenkin tässä voi olla ylimenovaikeuksia, jotka muuttavat tilannetta. Näkisin, että ainakin niiltä kunnilta, jotka ovat käyttäneet sähköntuotantoa verotuksessa, verotusmahdollisuus poistuu, ja sillä tavalla pienkäyttäjätkin hyötyvät.

Kaiken kaikkiaan sähkön hinta nousee siitä syystä, että haittaveroja on määrätty niin paljon

ja täällähän suuri osa kannattaa haittaveroja. Silloin kun niitä säädetään, pitäisi muistaa, että ne suoraan vaikuttavat kuluttajien sähkön hintaan.

Tällä hetkellä tilanne on se, että sähkömarkkina-lakia on jo niin pitkään valmisteltu, ja sähkön tuottajat samoin kuin kuluttajat ovat valmistautuneet siihen, että se on järkevää säätää tässä vaiheessa.

Ed. **D r o m b e r g** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on tullut esille nyt niitä riskejä, jotka saattavat kohdentua tähän lakiin, ja sehän koettiin hyvin ristiriitaiseksi valiokunnassa. Mutta totuudenmukaisesti, kuitenkin paine kuluttajahintojen nostamiseksi ei tule tästä sähkömarkkinalain säätämisestä, vaan se aiheutuu nimenomaan kohdentuvista ympäristöve-roista. Pitkällä tähtäimellä tämä todellakin on sellainen laki, joka kuitenkin hinnanmuodostuksen kannalta on kyllä hyvin selkeä vaihtoehto. Kun tulee terve kilpailutilanne, sen kautta pitäisi myös hintojen asettua normaalille tasolle. Eli ne riskit hinnankorotukseen ovat aivan muualla kuin tässä laissa.

Ed. **R ö n n h o l m**: Rouva puhemies! Asia on todella niin, että tervettä kilpailua tässä tarvitaan ja siihen tulisi pyrkiä kaikin keinoin. Mutta uskoakseni esimerkiksi täällä viitattuun kuntien ongelmaan, eli siihen, että kunnat käyttävät tätä verotuksen välineenä, niin siinä kyllä tietenkin on päätöksentekijöillä varsinainen vastuu kussakin kunnassa. Kunnat pystyvät sen jo nykyisten lakienkin puitteissa hoitamaan siten, ettei tällaista verottamista tapahdu.

Edelleen on niin, että esimerkiksi verkkoja voivat kyllä kaikki sähkölaitokset antaa toisten käyttöön kuten esimerkiksi Imatran Voima on tehnyt. Imatran Voimahan on antanut suurjänniteverkot muitten käyttöön asianmukaista korvausta vastaan. Tätä voi tehdä myös vapaaehtoiselta pohjalta, ja sitä tulisikin suositella esimerkiksi yksityisellä puolella toimiville sähkölaitoksille, jotka eivät kilpailua tällä tavalla ole olleet avaamassa kuin mitä valtion omistama Imatran Voima on tehnyt.

Ennen muuta nyt on kuitenkin huolehdittava jatkossa siitä, ettemme tee enää energiaratkaisuissa lisätyhmyyksiä. Kun ryhdymme ratkaisu- ja yrittämään, tehdään ne nyt sillä tavalla, että ne ovat harmoniassa muun ympäristömme kanssa ja että ne tukevat suomalaista tuotantoa ja parantavat meidän edellytyksiämme säilyttää kilpailuasemamme. Me emme halua parannuksia.

Meille riittää se, että meille annetaan samat mahdollisuudet kuin muille. Nyt osittain niitä mahdollisuuksia on kavennettu.

Ed. **K o s k i**: Arvoisa puhemies! Sähkömarkkinalain osalta täytyy todeta, että sitä on käsitelty hyvin pitkään ja perusteellisesti. Se on käynyt kaksi asiantuntijakierrosta eri tahoilla ja sieltä tulleet palautteet on otettu huomioon. Mielestäni valmistelu on ollut erittäin perusteellista.

Sähkömarkkinalain henkihän on se, että meillä poistuvat monopolit, sähköverkot avautuvat, kantaverkot tulevat yleiseen käyttöön ja myös jakeluverkot. Sitä kautta mahdollistetaan ajan kanssa se, että olemassa olevia kapasiteetteja, joita esimerkiksi teollisuudella on tällä hetkellä, voidaan ottaa enemmän käyttöön kuin mitä tähän mennessä.

Minä väitän, että pitkällä aikavälillä tämä laki aiheuttaa myös sen, että sähkön hinta tämän lain vuoksi alenee ja se korotus, joka tällä hetkellä on tulossa, tulee lähinnä muista syistä eli verotuksellisista ym. tekijöistä, jotka korottavat sähkön hintaa tässä vaiheessa.

Sähkömarkkinalain voimaan tuleminen on tärkeää myös sen takia, että kun valmistelu on ollut pitkää ja perusteellista, sähkömarkkina-kenttä on siirtynyt aika pitkälle tämän lain mukaiseen tilaan. Jos me emme hyväksy sähkömarkkinalakia, me osittain aiheutamme kyllä aikamoisen ongelman sähkölaitoksille, koska se tila, mihin ne ovat siirtymässä, ei ole sen jälkeen enää mahdollista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Louekoski ed. Korhosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet,

Dromberg, Enestam, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Ihämäki, Jansson, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Kempainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korteniemi, Korva, Koski, Kuittinen, Laivoranta, Laukkanen M., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Nordman, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn O., Renko, Renlund, Rossi, Rynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund, Zyskowitz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Andersson, Anttila U., Apukka, Asatala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Hassi, Hautala, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimm, Rinne, Roos J., Roos T., Rätty, Rönholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Wahlström.

”Tyhjä” äänestävät edustajat Hiltunen, Kankaanniemi ja Seivästö.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Björkenheim, Donner, Halonen, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jokiniemi, Jouppila, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Lamminen, Laukkanen V., Lindroos, Lipponen, Moilanen, Mäkelä, Niinistö, Norrback, Nyby, Näsi, Pesälä, Pietikäinen S., Piha, Puisto, Rehn E., Rusanen, Salolainen, Suhonen, Toivonen, Vehkaoja, Viinanen, Vähäkki ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 71 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 36. (Ään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotukset laiksi Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 351

Lakialoite n:o 89

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely

Lakialoite n:o 110

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Koska toisessa käsittelyssä päätetyt neljä lakiehdotusta muodostavat yhden kokonaisuuden ja kun ensimmäisestä ja toisesta lakiehdotuksesta

on päätettävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä, ehdotan meneteltäväksi seuraavasti:

Ensin tehdään päätös perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta, joka koskee ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen julistamista kiireellisiksi. Jos ehdotus hyväksytään, päätetään mainittujen lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos sitä vastoin ehdotus lakiehdotusten julistamisesta kiireellisiksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotusten hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettävään varsinaisiin valtiopäiviin tai niiden hylkäämisestä.

Lakiehdotusten keskinäisen sidonnaisuuden vuoksi katsotaan samalla vastaava päätös tehdyksi kolmannelta ja neljännestä lakiehdotuksesta.

Menettelytapa hyväksytään.

P u h e m i e s : Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 21) asiasta.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäinen ja toinen lakiehdotus julistetaan kiireellisiksi yksimielisesti.

Ensimmäinen ja toinen lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Kolmas ja neljäs lakiehdotus katsotaan hyväksytyiksi.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi Suomen Hallitusmuodon 51 §:n muuttamisesta

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Lakialoite n:o 86
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 23

P u h e m i e s : Eduskunta on toisessa käsittelyssä yhtynyt perustuslakivaliokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ainoassa käsittelyssä päätetään perustuslakivaliokunnan ehdottamasta toivomuksesta.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Perustuslakivaliokunnan ehdottama toivomus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 1 §:n sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (urheilijoiden sosiaaliturva)

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 356
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 53

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt ensimmäinen, toinen, kolmas ja viides lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Tämän lain hyväksyminen merkitsee sitä, että urheilijoiden sosiaaliturvassa saadaan aikaan merkittävä parannus. Tämä on valiokunnankin yksimielinen näkemys. Sen sijaan varsin merkittävä oli se, että tämän lain yhteydessä hallitus yritti ujuttaa mukaan palkkaturvaa koskevan muutoksen, mikä olisi merkinnyt sitä, että palkkaturvan ulkopuolelle voidaan asetuksella tiputtaa erinäisiä työntekijäryhmiä. Alunperin tarkoitus oli tiputtaa ainoastaan urheilijat palkkaturvan ulkopuolelle, mutta valmistelutyössä kuitenkin asiaa oli laajennettu niin, että myös muita ryhmiä olisi voitu tiputtaa palkkaturvasta pois.

Onneksi tässä tapauksessa EU:n direktiivi tuli pelastajaksi (Ed. Tiuri: Hyvä EU!) eli EU:n palkkaturvaa koskeva direktiivi kyllä sallii tällaisen soveltamisalan ulkopuolelle jättämisen, mutta Suomi ei jäsenneuvotteluissa ollut esittänyt minkäänlaisia varauksia, ja näin ollen ei ollut myöskään mahdollista tehdä sitä hallituksen esittämää rajausta. Tässä suhteessa valiokunta muutti esitystä, mutta tämä oli osoitus vain siitä, miten pitää olla valppaana. Yritettiin todella ujuttaa merkittävä muutosheikennys palkkatur-

van osalta samassa yhteydessä, kun urheilijoiden sosiaaliturvaa oltiin noin yleisesti ottaen parantamassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen, toinen, kolmas ja viides lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevässä päätöksessä neljännen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 365

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 54

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. U. Anttila : Arvoisa puhemies! Tämän lakiehdotuksen käsittelyssä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kukaan ei ehdottanut tämän lain hylkäämistä. Tarkoituksenahan on helpottaa nuorten viljelijöiden asemaa MYEL-maksujen maksamisessa. Kuitenkin I vastalauseen allekirjoittajat katsovat, että tämä järjestely olisi pitänyt toteuttaa niin, että MYEL-järjestelmässä muut maatalousyrittäjät olisivat kustantaneet tämän lisäkustannuksen, joka nyt tämän esityksen myötä tulee valtiolle.

Edellä olevan perusteella, arvoisa puhemies, ehdotan, että I vastalauseen mukainen lausuma hyväksyttäisiin. Sen ponnien muoto on seuraava: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle MYEL-järjestelmää koskevan esityksen, jolla kasvatetaan maatalousyrittäjien MYEL-maksukertymää tässä esityksessä valtiolle aiheutuvien lisämenojen määrällä.”

Ed. O. Ojala : Arvoisa puhemies! Olen omassa vastalauseessani yhtynyt I vastalauseessa

esitettyyn paheksuntaan siitä, että sen jälkeen kun eduskunta on hyväksynyt tämän vuoden talousarvion, hallitus tuokin tänne jälleen uuden esityksen, jolla valtion menoja kasvatetaan, vaikka se onkin kustannusvaikutuksiltaan pieni, 500 000 markkaa. Esityksellä helpotetaan nuorten alkavien maatalousyrittäjien tilannetta.

Hallitus siis kuuntelee tiettyjä väestöryhmiä ja heidän ongelmiaan erityisen herkillä korvalla, mutta sama hallitus ja sama eduskunnan enemmistö ei suinkaan kuuntele työttömien huolia, toimeentulotuen kanssa painiskelevien ihmisten ongelmia, ja tässä mielessä, vaikka en tätä esitä hylättäväksi, niin pidän tätä erittäin arveluttavana. Jos tällaisia ongelmia on, ne olisi tullut sisällyttää tämän vuoden johonkin lisätalousarvioon, joka ennemmin tai myöhemmin taatusti annetaan joko tämän tai seuraavan hallituksen toimesta. Se että asioita, joilla valtion menoja kasvatetaan, tuodaan tänne yksittäistapauksina, on minusta erittäin arveluttavaa.

Arvoisa puhemies! En ole yhtynyt ed. U. Anttilan esittämään ponteen. Olisin voinut sen hyväksyä, jos siinä olisi selvästi tuotu esille myös se, että tämä vastuu olisi nimenomaan suurituloisten maatalousyrittäjien kannettava, mutta sellaista tässä ei valitettavasti ole. Tässä mielessä en nyt ole sitä kannattamassa, vaikka saattaa olla, että meidänkin ryhmässämme osa voi olla ed. U. Anttilan näkemyksen takana.

Ed. Nikula : Arvoisa puhemies! Minä puolestani kannatan ed. Ulla Anttilan tekemää ehdotusta.

Toteaisin ed. O. Ojalalle, että kun katsoo verotuloja, niin suurituloisia maanviljelijöitä ei oikein näytä olevan, rikkaita kylläkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Nikulan kannattamana ehdottanut I vastalauseen mukaista perustelulausemaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. U. Anttilan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 45 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 60. (Ään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 357
Talousvaliokunnan mietintö n:o 59

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä laeiksi ulkomaisia vakuutusyhtiöitä koskevien säännösten muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitykset n:ot 330 ja 348
Talousvaliokunnan mietintö n:o 60

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotukset eduskunnan työjärjestyksen, eduskunnan vaalisäännön ja eduskunnan tilisäännön 19 §:n muuttamisesta

Ainoa käsittely
Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 5
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20. Ensinnäkin asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään päätösehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen päätösehdotuksen 13, 15, 37, 59 ja 62 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen päätösehdotuksen 1 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen päätösehdotuksen 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

P u h e m i e s : Eduskunta päättäneen, että myös eduskunnan vaalisääntöä ja eduskunnan tilisääntöä koskevat muutokset julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1993 sekä valtioneuvoston kertomus vuodelta 1993

Ainoa käsittely
Kertomukset n:ot 10 ja 11
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 96

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 96.

Keskustelu:

Ed. L o u e k o s k i : Rouva puhemies! Taisi käydä niin, että minä ehdin pyytää puheenvuoron ennen kuin mietinnön sisällöstä keskeisesti vastaavan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjohtajan rouva puheenjohtaja, mutta ehkä tämä järjestys on ihan yhtä hyvä.

Rouva puhemies! Ajattelin ensin kiittää valtiovarainvaliokuntaa siitä, että te olette valio-

kunnassa nähneet vaivaa ja ottaneet esille pankkituen ja pankkikriisin varsin laajassa mitassa. Omasta puolestani kiinnitän huomiota siihen jääviyskeskusteluun, joka nyt on noussut ajan-kohtaiseksi eräissä keskeisessä pankkikriisiin liittyvässä asiassa, nimittäin pankkituen valvonnassa.

Julkisuudessa olemme voineet havaita, että valtiovarainministeriön rahoitusyksikön ylin virkamies, lainsäädäntöjohtaja Laajanen on pyritty leimaamaan jääviksi siinä tehtävässä, joka hänellä on Vakuusrahaston johtokunnan puheenjohtajana. Vakuusrahaston johtaja Heikki Koivisto on niin ikään pyritty leimaamaan jääviksi siitä syystä, että hän on paitsi riippuvainen tiettyjen taloudellisten etujen osalta Kansallispankista, mutta myös siitä syystä, että hän Vakuusrahaston johtajana samalla on yhden valtion omistaman organisaation Arsenal Oy:n johtokunnan puheenjohtaja.

Tämä jääviysasia on aika keskeinen siitä syystä, että kansalaisten yhtä hyvin kuin meidän edustajienkin pitää voida luottaa siihen, että pankkituen valtavia miljardisummia valvotaan ja hoidetaan niin, etteivät asiaan kuulumatottomat riippuvuussuhteet hämää valvonnan järjestämistä.

Hallitusmuodon 44 §:n mukaan valtioneuvosto voi käsitellä vain sellaisia asioita, jotka on valmisteltu asianomaisissa ministeriöissä. Lisäksi tässä pykälässä säädetään, että kunkin ministeriön on ”pidettävä silmällä hallintoa omalla toimialallaan”, sekä ryhdyttävä toimenpiteisiin lakien, asetusten ja valtioneuvoston päätösten täytäntöönpanemiseksi. Lain vanhahkosta sanamuodosta huolimatta silmällä pitäminen tarkoittaa ehdottomasti tässä yhteydessä valvontaa ja tarkastamista.

Hallitusmuodon tarkoituksena on selkeästi säätää, ettei valtioneuvosto tee päätöksiä valmistelematta ja että kullakin ministeriöllä on hallinnonalaansa koskeva yleinen valvontavelvollisuus. Kun pankit kuuluvat valtiovarainministeriön toimialaan ja sen valvottaviin, on luonnollista, että ministeriön pankkiasioista vastaava virkamies on velvollinen valvomaan koko pankkisektorin toimintoja, ei pelkästään joitakin osia siitä. Hänen vastuualueeseensa kuuluu myös Valtion vakuusrahaston valvominen, kun Vakuusrahasto on se pankkitukea myöntävä organisaatio, joka puolestaan vastaa eduskunnan antaman lausunnon puitteissa pankkien kyvystä suoriutua velvollisuuksistaan.

Edellä mainittua ministeriön vastuuta täs-

mentävät valtioneuvostosta annetun lain 3 §, johon valiokuntakin mietinnössään viittaa, sekä vielä valtiovarainministeriöstä annetun asetuksen 3 §. Edellisen säännöksen mukaan valtiovarainministeriö käsittelee mm. maan rahalaitosta koskevat asiat. Jälkimmäinen taas säätää, että valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinayksikö valmistelee asiat, jotka koskevat rahoitusmarkkinoita ja niiden valvontaa.

Kun Valtion vakuusrahaston käytettävissä olevat varat kulkevat valtion tulo- ja menoarvion kautta, kuuluu näiden varojen käytön valvonta epäilyksittä valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinayksikölle ja sen virkamiehille. Vastuusuhdetta selvittää vielä Valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n säännös, jonka mukaan rahasto avustaa valtiovarainministeriötä pankkien tukitoimia koskevien valtioneuvoston yleistunnon ja valtiovarainministeriön päätösten valmistelussa.

Vastuuketju Valtion vakuusrahastosta valtiovarainministeriön kautta valtioneuvostoon on näin ollen selvä ainakin siltä osin, mikä koskee valtion tulo- ja menoarvion puitteissa tehtäviä tukipäätöksiä ja päätösten täytäntöönpanon valvontaa.

Vakuusrahastosta annettujen säännösten mukaan rahaston hallintoneuvostona toimii eduskunnan pankkivaltuusto. Järjestely on perua ratkaisusta, joka jouduttiin nopeasti tekemään siinä vaiheessa, kun Säästöpankkien Keskusosakepankki kaatui Suomen Pankin vastuulle. Pankkivaltuusto valvoo Suomen Pankin toimintaa. Näin oli varsin luonnollista, että Suomen Pankin haltuun joutuneen SKOPinkin valvonta lankesi pankkivaltuutetuille.

Tapahtumasarja merkitsi avoimen pankkikriisin syntymistä. Kun kriisiä on pyritty hallinnoimaan vakuusrahaston kautta, on edelleen ikään kuin yksinkertaisinta ollut kytkeä Vakuusrahaston ylin valvonta pankkivaltuustolle. Näin myös käytännössä meneteltiin ja järjestelystä pidettiin kiinni vielä siinäkin vaiheessa, kun Vakuusrahasto sai oman toimistonsa ja henkilökuntansa. Käytännössä järjestelmä merkitsee, että eduskunnan pankkivaltuusto omalta osaltaan toimii Valtion vakuusrahaston valvojana. Asiastahan on, niin kuin tässä on tullut selväksi, hyvin selkeät lainsäädännökset.

Vakuusrahaston johtokunnassa vastuunjakoa toisaalta valtioneuvostolle ja toisaalta eduskunnan pankkivaltuustolle on merkinnyt hankalaa ja vaikeaselkoista tilannetta. Lainsäädäntöjohtaja Laajasen lausunnoista tämä epäselvä vas-

tuusuhde on käynyt ilmi. Laajanen, kuten va-
kuusrahaston muutkin johtokunnan jäsenet, on
katsonut, että johtokunta vastaa ennen muuta
pankkivaltuustolle ja pankkivaltuuston kautta
eduskunnalle ei niinkään valtioneuvostolle. Täs-
sä yhteydessä on osittain ehkä pankkivaltuuston
aktiivisuudenkin vuoksi jäänyt vähemmälle huomi-
olle, että se budjetin täytäntöönpanovastuu,
josta edellä olen puhunut, kuuluu virkamiesvas-
tuun mukaan valtiovarainministeriölle.

Eduskunnan talousvaliokuntakin on vastuun-
jaon sekavuuteen kiinnittänyt lukuisia kertoja
huomiota kuluneen eduskuntakauden aikana.
Talousvaliokunta ei ole ottanut erityisesti kantaa
siihen, minne vastuun lopulta tulee kuuluu. Vali-
okunta on kuitenkin pitänyt tärkeänä sen sei-
kan selvittämistä, että vastuu kuuluu kokonai-
suudessaan pankkiasioista jollekin yksittäiselle,
selkeästi lain tasolla määrätylle organisaatio-
taholle, joko valtioneuvostolle tai sitten edus-
kunnalle. Tällainen vastuiden ristikkäisyys, joka
nyt on voimassa ja josta itse asiasta vastaavat
virkamiehetkin ovat epätietoisia, on pitemmän
päälle kestävämpää.

Talousvaliokunnan huomautettua asiasta
useita kertoja valtiovarainministeriön suuntaan
on ministeriö asettamansa toimikunnan selvi-
tyksen jälkeen laatinut lakiluonnoksen, jonka
mukaan vastuu kokonaisuudessaan pankkituki-
asioissa siirrettäisiin valtioneuvostolle. Kun
asiasta eduskunnassa on vallinnut erilaisia mie-
lipiteitä, on lakiesitys jäänyt eduskunnalle anta-
matta. Kysyin asiaa nimenomaisesti vastuun
selkiyttämisen kannalta valtioneuvoston kysely-
tunnilla nyt juuri paikalle saapuneelta ministeri
Viinaselta. Hän yhtä selvästi vastasi, että esitys-
tä ei ole annettu sen jälkeen, kun asiasta talous-
poliittisessa ministerivaliokunnassa oli keskus-
teltu ja päätetty, että näin ei tehdä. Minä voi-
nen arvata, että kielteisen päätöksen takana oli
epätietoisuus siitä, millä tavalla eduskunta tulisi
tähän asiaan suhtautumaan. Ainakin vaalien
alla kovin mutkikkaitten esitysten antaminen
näin keskeisessä kysymyksessä voisikin olla tar-
peetonta.

Joka tapauksessa tilanne on nyt sellainen, että
sekä lainsäädäntöjohtaja Laajanen että johtaja
Koivisto ovat ilmoittaneet eroavansa nykyisistä
tehtävistään, Laajanen heti ja Koivisto myöhem-
min keväällä, ilmeisesti toukokuussa. Erot ei-
vät käsitykseni mukaan ainakaan selkiytäneet tilan-
netta, pikemminkin päinvastoin.

Laajasen sijasta johtokunnan puheenjohta-
jaksi voidaan luonnollisesti määrätä joku muu

valtiovarainministeriön virkamies tai sitten mah-
dollisesti ulkopuolinen. Laki kuitenkin sanoo,
että johtokunnassa on oltava valtiovarainminis-
teriö edustettuna. Parempi silloin ilmeisesti
nimittää tälle paikalle henkilö, joka tuntee pankki-
asioita. Ei kai valvonnan järjestäminen voi olla
sillä tavalla tarkoitettu hoidettavaksi, että pai-
kalle nimitetään henkilö, joka ei missään tapauk-
sessa tiedä mitään pankkiasioista. Se kyllä saat-
taisi helpottaa muuten toimimista näitten vai-
keitten asioiden yhteydessä.

Johtaja Koiviston osalta voin vain lyhyesti
todeta, että häntä tuskin olisi tehtävänsä nimi-
tettykään, jos hänen sidossuhteensa Kansallis-
pankkiin olisi ollut tiedossa esimerkiksi kansan-
edustajien keskuudessa. Sitä en tiedä, onko val-
tioneuvosto asiasta ollut täysin selvillä nimityk-
sen tapahtuessa.

Tärkeää on nyt joka tapauksessa, että vastuun
epäselvyys lainsäädännön tasolla poistetaan. Il-
meisesti käy niin, että seuraavan hallituksen on
heti työnsä alkuvaiheessa otettava asiaan selkeä
kanta.

Rouva puhemies! Käytän tilaisuutta vielä ly-
hyesti hyväkseni, kun mietintö sisältää pankki-
kriisiä koskevaa aineistoa, kertoakseni, kuinka
valtiovarainministeriön edustajat ja muiden val-
vontaelinten edustajat sekä SYP:n ja KOP:n
edustajat nyt ajankohtaista liikepankkifuusiota
talousvaliokunnalle tänään selvittivät. En asiaan
kovin syvälle mene, mutta haluan lyhyesti kui-
tenkin todeta, että valtio on asiassa mukana lä-
hinnä kolmessa ominaisuudessa.

Ensinnäkin valtiovarainministeriö on lupavi-
ranomainen, jolta on saatava muodollinen lupa
pankkilainsäädännön perusteella siinä vaihees-
sa, kun päätetty fuusio lopullisesti toteutetaan.

Toiseksi valtio on omistaja. Kansallispankissa
valtion osuus on noin 10,5 prosenttia, täsmälli-
nen prosenttimäärä on ilmeisesti 10,4. SYP:ssä
omistusosuus on 6 prosentin luokkaa. Kun suu-
rin piirtein yhtä suuret pankit yhdistetään uudes-
sa, fuusioituneessa pankissa valtion omistus-
osuus asettuu 8 prosentin tasolle.

Kolmanneksi valtio on mukana luonnollisesti
veronmaksajien edustajana tässä prosessissa.

Jälkimmäisessä katsannossa on mielenkiin-
toista todeta, että nyt fuusion jälkeen on olemas-
sa, niin meille kerrottiin tänään, realistinen mah-
dollisuus saada SYP:hen ja Kansallispankkiin
sijoitetuille pääomatodistuksille korko ja par-
haassa tapauksessa vuosikymmenen loppuun
mennessä myös suoritukset niin, että tämä laina
maksetaan kokonaan takaisin valtiolle. Toivot-

tavasti tieto pitää paikkansa. Siinä tapauksessa fuusio, josta aiheutuu aika paljon harmia henkilökunnalle, jonkin verran varmasti epäselvyyttä pienomistajille, toivottavasti ei asiakkaille, saa sellaisen muodon, että valtio ei panosta enää fuusioituneisiin pankkeihin lisää tukimarkkoja. Minusta tämä on erittäin tärkeä asia ja halusin sen todeta siitä syystä, että asia niin paljon herättää keskustelua kansalaisten piirissä.

Koko fuusion taustallahan on muutamia keskeisiä tekijöitä, jotka ovat yleismaailmallisia. Näyttää siltä, että pankkien toimintaympäristö on kovasti muuttunut. Pankkien osuus rahoitusjärjestelmässä on pienenevässä, mutta niiden organisaatiot ovat pikemminkin kasvaneet viime vuosina. Tämä merkitsee sitä, että käsittelyyn rahamäärään ja kapenevaan tehtäväalueeseen nähden toiminta on tehotonta eikä läheskään niin kannattavaa kuin voisi toivoa. Lisäksi suomalaisten pankkien koko esimerkiksi suomalaisiin asiakkaisiin nähden on ollut kovin vaatimaton. Jos fuusio näissä asioissa auttaa, niin sitä on pidettävä tervetulleena uudistuksena pankki-maailmassa.

Keskeistä kuitenkin on valtiovarainvaliokunnan mietinnön sisältöä ajatellen, että fuusio jollakin tavalla auttaa voittamaan pankkikriisiä. Ei se kriisiä lopeta, mutta sopii toivoa, että sillä on vaikutuksia kriisin voittamiseen.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Valtiontilintarkastajien kertomus vuodelta 1993 on käsiteltyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön muodossa. Kertomuksessa on hyvin useita tärkeitä asioita, mutta valtiovarainvaliokunnan hallintoja tarkastusjaosto keskittyi nyt ensisijaisesti pankkitukeen ja pankkikriisiin, sen valvontaan ja valvonnan hallintoon, johtuen siitä, että tämän eduskunnan aikana aikaisemmissa tilintarkastuskertomuksissa ja niiden mietinnöissä on käsitelty varsin yksityiskohtaisesti valtion velkatilannetta ja myös työttömyyttä, jotka eittämättä ovat edelleenkin tämän yhteiskunnan vaikeimpia kysymyksiä. Näitä koskevat yksityiskohtaiset asiat ovat kirjattuina valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 11/1993.

Pankkituen kriisin syistä oli kuitenkin tarkoituksenmukaista kerätä vielä yhteenveto tähän mietintöön lähinnä sen takia, että pankkituki-problematiikka jatkuu varmasti vielä reilusti ainakin seuraavan eduskunnan aikana. On hyvä yhteenvetää tänä aikana tapahtuneet kirjaukset pankkitukien osalta, niin syyt kuin myös missä mennään ja mitä pitäisi tehdä. Teimme tavallaan

tällaisen yhteenvedon, välikirjauksen pankkituen tilanteesta mietinnön muodossa.

Pankkikriisin syyt ovat osa meidän kansantaloutemme syistä. Syyt löytyvät kansainvälisestä kehityksestä ja ennen kaikkea 1980-luvun puolivälin jälkeen tapahtuneesta valuutta- ja korkosäännöstelyn purkamisesta. Markkinoille tuli kokonaan uudentyyppisiä rahoitusmuotoja, pankit kasvattivat voimakkaasti luotonantoaan ja yhä riskipitoisempiin kohteisiin suunnattiin luotonantoa. Samanaikaisesti pankkien oma sisäinen valvonta ei toiminut eikä myöskään viranomaisvalvonta täysin toiminut. Valtiontilintarkastajat ovat kertomuksessaan todenneet, että viranomaissääntelyä ja valvontaa pidettiin jopa tarpeettomana ja haitallisena, mikä johti siihen, että kun asiaa ei pidetty tärkeänä eikä arvostettu, ei myöskään saatu riittävästi resursseja tarkastustoiminnan tehostamiseen, vaikka selviä signaaleja oli olemassa tehostamisen tarpeesta.

Pankkien kokonaistappioiden ja erityisesti pankkituen näkökulmasta Suomen pankkikriisi on ollut ennen muuta säästöpankkikriisi. Se sai alkunsa säästöpankkien muuttaessa jyrkästi toimintatapojaan 1980-luvulla. Mutta tästä aiheutui se, että muut pankit vastasivat erittäin aggressiivisesti luottokilpailuun ja asiakaskilpailuun, ja kriisin pohja laajeni koko maassa.

Pankkituen määrästä on ollut hyvin epämääräisiä ja monenlaisia lukuja julkisuudessa. Valiokunta toteaa, että pankkitukia, mukaan lukien maksettu tuki ja takaukset, on myönnetty bruttomääräisesti vajaat 87,5 miljardia markkaa. Maksetun tuen osuus tästä on noin 44 miljardia, josta tähän mennessä on saatu takaisin noin 11,8 miljardia markkaa. Huomattava osa kokonaistuesta on takauksia omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n rahoitukselle, noin 28 miljardia markkaa. Arsenal on marraskuussa 1993 vakuusrahastolain nojalla perustettu valtionyhtiö, johon valtio on sijoittanut omaa pääomaa 11 miljardia markkaa. Arsenalin tuki kokonaisuudessaan siis on 39 miljardia markkaa.

Liikepankeille periaatteessa on myönnetty takauksia 3,7 miljardin markan edestä, mutta niitä ei ole käytetty. Muut kuin säästöpankit ovat saaneet tukea lähinnä valtion pääomasijoituksen kautta, joka edellytetään maksettavaksi takaisin. Korkomenoja pankkituesta on laskennallisesti syntynyt noin 5 miljardia markkaa.

Arviossa tulevaisuudessa tarvittavasta pankkitukimäärästä on erittäin vaikea ainakaan osua sataprosenttisesti oikeaan. Valiokunnan saaman

selvityksen mukaan perusskenaariossa kuitenkin arvioidaan, että vuoteen 97 varaudutaan noin 10 miljardin markan lisäpankkituen tarpeeseen. Mutta missä määrin sitä sitten tullaan käyttämään, riippuu siitä, miten maassamme taloudellinen kehitys etenee ja miten valelliset kykenevät vastaamaan omista luotoistaan. Käyttämätöntä pankkitukea on joka tapauksessa jäljellä lähes 14 miljardia markkaa, johon siis sisältyy myös äsken mainittu 10 miljardin lisävaraus.

Seuraavana mietinnössä käsitellään pankkien ja pankkituen valvontaa ja tarkastusta. Pankkikriisi osoitti selvästi, että pankkien tarkastustoiminta ja sen valvonta olivat riittämättömiä. Viranomaisvalvonnassa on havaittu päällekkäisyyksiä pankkitarkastusviraston ja muiden viranomaisten välillä, jossakin määrin myös Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston välillä. Pankkitarkastusvirasto koki myös resurssien riittämättömyyttä. Rahoitusmarkkinoiden valvontaa uudistettiin perustamalla kertomusvuoden lokakuun alusta Suomen Pankin yhteyteen rahoitustarkastus, joka on jatkanut pankkitarkastusviraston toimintaa. Rahoitustarkastuksen tehtävänä on tarkastaa kaikkia pankkeja. Sen sijaan Valtion vakuusrahaston toimivalta ei ulotu niihin pankkeihin, jotka eivät ole saaneet pankkitukea. Vakuusrahaston toiminta korostui erityisesti tuossa alkuvaiheessa.

Valtiontilintarkastajilla ja valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa ja valvoa Vakuusrahastoa sekä tukea ja rahoitusta saaneita pankkeja. Vakuusrahaston hallintoneuvoston toimivien Suomen Pankin pankkivaltuutettujen tehtävänä on valvoa rahaston hallintoa ja toimintaa ja mm. päättää rahaston sisäisten tarkastuksien järjestämisestä. Sisäinen tarkastus toimii tilintarkastajien apuna.

Tällä hetkellä pankkikriisin jälkihoito on merkittäviltä osin järjestetty Arsenalin kautta. Siksi myös Arsenalin toiminnan valvonnalla on tärkeä merkitys. Vakuusrahastolaissa on tietyt Arsenalia koskevat tehtävät suoraan määrätty valtioneuvoston yleisistunnon päätettäväksi ja tietyt delegoitu Valtion vakuusrahaston johtokunnalle. Vakuusrahastolle delegoitu tehtävä on ennen muuta valvontatehtävä. Valtiontilintarkastajat ja valtiontalouden tarkastusvirasto voivat tarkastaa Arsenalin taloutta ja toimintaa. Valvontaa täydentävät osakeyhtiölain mukaiset valvontakeinot. Arsenalin tilintarkastajina toimivat toimistot hoitavat käytännössä myös sisäisen tarkastuksen tehtäviä. Mutta valtiovarainministeriöllä on saadun selvityksen mukaan kolme roo-

lia pankkien ja pankkitukien valvonnassa. Siitä ei päästä yli eikä ympäri.

1) Se vastaa lainsäädännöllisten puiteiden luomisesta ja lakien valvonnasta, niiden vaati-
mien käytännön toimenpiteitten valvonnasta.

2) Valtiovarainministeriö on pankkitoimilupien myöntäjä, mikä tehtävä suurelta osin on delegoitu rahoitustarkastukselle.

3) Valtiovarainministeriö toimii omistajan roolissa. Arsenalista 74 prosenttia on valtion omistuksessa ja loput Vakuusrahaston.

Jos ollaan sitä mieltä, että kaikki tämä organi-
satorinen tuen valvonta- ja tarkastustoiminta ei ole riittävää, valtiovarainvaliokunnan hallinto-
ja tarkastusjaosto myös pyrki löytämään vastauksia asiantuntijoiden avulla, miten valvontaa tulee tehostaa.

Eduskunta on myöntäessään pankkitukea asettanut sille tietyt ehdot. En ryhdy niitä nyt lukemaan, mutta ne löytyvät valtioneuvoston tilintarkastajien kertomuksesta sivulta 114, jos ei aikaisempi eduskunnan päätös satu olemaan käsillä.

Tähän liittyen valiokunta edellyttää, että eduskunnan pankkituelle asettamista ehdoista pidetään kiinni ja että valvontaa edelleen tiukennetaan. Samalla kävi ilmi, että Suomen Pankin tilintarkastajat eivät tähän mennessä ole tarkastaneet sen yhteydessä toimivaa rahoitustarkastusta. Rahoitustarkastuslakiin ei sisälly erillisiä säännöksiä siitä, kuka vastaa rahoitustarkastuksen hallintoon kuuluvasta tilintarkastuksesta. Tästä seuraa saadun selvityksen mukaan, että erillisäännösten puuttuessa on sovellettava Suomen Pankista annettua lakia ja erityisesti sen tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevia säännöksiä. Valiokunta katsoo, että Suomen Pankin tilintarkastajien tulee jatkossa käyttää tätä oikeutta ja tarkastaa myös rahoitustarkastusta eli Rataa.

Valtion vakuusrahasto ja sen alainen toiminta tapahtuu eduskunnan alaisuudessa, mikä järjestely noin kansainvälisesti ottaen on poikkeuksellista. Myös valvonnan tulee rakentua tähän lähtökohtaan.

Valiokunta ei näe tässä tilanteessa tarvetta siirtää Valtion vakuusrahastoa eduskunnan alaisuudesta valtioneuvoston alaisuuteen. No, tämä lause on kirjattu ehkä pari kolme viikkoa sitten, ja voin todeta, että on olemassa hyvin pitkälle vietyjä valmisteluja siihen suuntaan, että Vakuusrahasto ajetaan alas ja myös se tulisi valtiovarainministeriön kiinteämpään yhteyteen. Me emme tähän ottaneet kantaa, kun varsinaista virallista esitystä meillä ei ollut esityk-

sen keskeneräisyyden takia käytettävissä. Sen takia on todettu, että tässä tilanteessa ei ole mahdollisuutta tähän siirtoon ennen kuin uudet kokonaisuudistukset ja -esitykset on meille annettu tietoon ja eduskunta tämän periaatteen ratkaisee.

Valiokunta toteaa, että Arsenalin valvonta on säädöstasolla varsin kattava ja valvovia viranomaisia ja muita tahoja on määrällisesti riittävästi. Ongelmia on syntynyt lähinnä siitä, että Arsenal on juridisesti itsenäinen osakeyhtiö, jonka toimielimelle kuuluvaa yhtiöoikeudellista vastuuta ei voida siirtää omistajalle eli valtiolle. Valiokunta huomauttaa saamaansa selvitykseen perustuen, että valtion vakuusrahastoa koskeva laki on julkisoikeudellinen normisto, joka menee osakeyhtiölain edelle jälkimmäisen edustaessa yksityisoikeudellista normistoa. Koska tilanne on tämä, valtiovarainvaliokunta edellyttää, että Arsenalin valvontajärjestelmää selkiytetään tältä osin.

Seuraavaksi mietinnössä käsitellään jääviyskysymystä, ja kuten edellinen puhuja ed. Louekoski totesi, tämä on hyvin keskeinen kysymys valvonnan tehostamisessa. Valtiovarainvaliokunta edellyttää, että esteellisyyksykysymykset selvitetään mahdollisimman nopeasti. Julkisuudessa olleiden väärin tietojen perusteella haluan todeta, että pontta edeltävä teksti on suora siteeraus oikeusasiamiehen lausunnosta, joka on meillä myös kirjallisena jaostolle annettu. Valiokunta varsinaisesti ei ottanut tähän vyyhtiin kantaa muuten kuin edellytti, että esteellisyyksykysymykset selvitetään mahdollisimman pian.

Haluan todeta tässä yhteydessä, että tässä ei ole kysymys kenestäkään henkilöstä vaan siitä isosta periaatteesta, että julkisia varoja, veronmaksajien rahaa ohjautuu miljarditolkulla eri instanssien kautta ja päättyy osakeyhtiömuotoisen Arsenalin sisälle, jolloin ei missään välivaiheessa saa olla valvonnassa ja ohjannassa sellaista tilannetta, että minkäänlainen esteellisyys estää julkisen vallan rahan käytön valvontaa. Tämä on klusteri eli ydin tässä asiassa. Se on ihan sama, onko se Matti tai Maija, joka niillä paikoilla joutuu istumaan ja määrätään istumaan, mutta esteellisyyksykysymys täytyy selvittää, koska tämä on julkista varain jakoa ja osakeyhtiölainsäädännön sisäisesti joudutaan se loppujen lopuksi jakamaan. Loppujen lopuksi se lähestyy pääteisteessään hyvin pitkälti bisnestä, kaupantekoa, niin kuin ymmärrätte kiinteistöjen kaupankäynnin. Kenen ja millä ehdoilla ja miten se tapahtuu, siinä suhteessa se ei ole enää siinä vai-

heessa missään muodossa parlamentaarisisessa valvonnassa tämä rahan jako, mitä kuitenkin pankkituen ehdot hyvin pitkälti edellyttävät.

Ennen kaikkea pankkituen ehdoissa korostetaan avoimuutta ja julkisuutta, ja tästä johtuvatkin kansalaisten monet epäilykset, mihin heidän veromarkkansa menevät. Valiokunta onkin sitä mieltä, että suurimmat yrityskohtaiset luottotapit tulee julkaista ja kaikin puolin pankkituen avoimuutta ja julkisuutta lisätä. Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee selvittää myös aikataulu, jolla Valtion vakuusrahasto ja omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy voidaan ajaa alas.

Valtiontilintarkastajat ovat katsooneet, että Valtion vakuusrahaston tulee tehdä kaikissa tukea hakevissa pankeissa erityistilintarkastus, jossa yhteydessä selvitetään pankkien taloudellinen asema ja niitä koskevat arviot luotettavuudesta ja pankkien toimintaan sisältyvät riskit.

Pankkialaisuuteen ja tietojensuojaan mahdollisesti liittyvät esteet tehokkaalta tarkastustoiminnalta tulee poistaa. Pankkitarkastusta on nykyisestään edelleen syvennettävä. Pankkien valvonnan kehittäminen on valiokunnan mielestä vielä kesken. Samanaikaisesti tehtävät ovat kansainvälistymisen myötä lisääntyneet. Valiokunta korostaa, että erityisesti pankkien sisäistä tarkastustoimintaa tulee kehittää.

Mietinnössä lyhyesti myös sivutaan mahdollisesti tulevaisuudessa olevia, ennakoitavia pankkikriisejä ja -uhkia, jotka rahoituspuolta varjostavat. Tämänhetkinen tilanne pankkifuusiosista on yksi, joka nousi jo valiokunnassa jossakin määrin esille, että tulee olemaan kansallisessa pankkirintamassa erilaisia liikkujia lähiaikoina. Sen lisäksi ulkomaisten pankkien markkinoille tulo tulee aiheuttamaan riskejä, jotka tulisi ennakoita hyvissä ajoin.

Tällä hetkellä Suomesta vielä puuttuu kokonaan tulevien pankkikriisien systemaattinen torjunnan analyysi. Valiokunta tukee valtiontilintarkastajien vaatimusta selvitystyön käynnistämisestä mahdollisimman pian, jotta tällainen systemaattinen torjunnan analyysi Suomessakin saataisiin aikaan.

Arvoisa puhemies! Pankki- ja vakuutustarkastukset ja niiden yhteydet on eräänä kappaleena mietinnössä. Paitsi että kansainvälisten pankkien tulo Suomeen tuo meille uusia arvaamattomia tilanteita mahdollisesti tulevaisuudessa, valiokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa lyhyesti kuunneltiin myös asiantuntijoita mahdollisesta vakuutustoiminnan ja pankkitoiminnan yhteistoiminnan kehittämisestä. Siihen liittyen tode-

taan seuraavaa: ”Valiokunta edellyttää, että tarve ja mahdollisuudet yhdistää pankki- ja vakuutustarkastukset selvitetään mahdollisimman pikaisesti uudelleen.” Koska tässä on sana ”uudelleen”, jaostoa eivät täysin tyydyttäneet ne selvitykset, joita tähän saakka tältä sektorilta on tehty, ja halusimme ponnistaa tämän asian tärkeyttä.

Lopuksi lyhyesti toistamiseen, niin kuin edellisessä kertomuksessakin, valtiovarainvaliokunta sivuaa velkajärjestelyyn liittyvää takaajien asemaa. On syytä todeta, että paljon on saatu uutta aikaan, mm. velkajärjestelylakia on uudistettu ja kauppakaaren 10 luvun säännöksiä on tarkistettu. Tällä hetkelläkin oikeusministeriössä istuu sisäinen työryhmä ja myös toimikunta, jotka pohtivat kokonaisuudistusta. Määräaika on maaliskuun loppuun 1995, jolloin pitäisi tulla toimikunnalta oma ehdotuksensa. Tässä suhteessa valiokunta pitäytyi vain siihen, että tulevaisuudessa takaajien asemaa harkitaan myös siltä kannalta, tulisiko olla eri lainsäädäntö yksityistakauksissa ja eri lainsäädäntö yritystakauksissa. Edelleen kiinnitämme huomiota siihen, että pankkialaisuudet ja tietojensaantiongelmat eivät kaikilta osin ole uudistusten jälkeenkään ratkenneet.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta ehdottaa kunnioittaen, että eduskunta päättäisi lähettää mietinnön sekä valtioneuvoston jäsenien kertomuksen hallitukselle niihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten, joihin tehdyt muistutukset ja ehdotukset antavat aihetta, sekä kehottaa hallitusta antamaan eduskunnalle kertomuksen näistä toimenpiteistä.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena olen erittäin tyytyväinen ed. Rengon esittelypuheenvuoroon kuten myös hänen johdolla valmistettuun mietintöön. Mutta yksi seikka esittelypuheenvuorossa jäi käsittelemättä, ja se on jääviyskysymykset tämän talon sisällä. Kun mietinnössä on erittäin laajasti ja seikkaperäisesti kiinnitetty huomiota jääviyskysymyksiin pankkitukiasioissa, olisin odottanut, että ed. Renko olisi tuonut esille myös jääviyskysymykset näistä asioista tässä talossa päätettäessä.

Kun valtiovarainvaliokunnassa asiaa käsitelimme, ehdotin, että Valtion vakuusrahaston jäsenet ja Suomen Pankin tilintarkastajat, jotka ovat valtiovarainvaliokunnan jäseniä, olisivat esteellisiä asian käsittelyssä. Tilanne on vain se, että siinä valiokunnassa on niin monta Valtion

vakuusrahaston jäsentä ja niin monta Suomen Pankin tilintarkastajaa, että valiokunta itse päätti, ettei kukaan ole esteellinen tässä asiassa. Se on minusta vähän erikoista, että kansanedustajat itse päättävät, että he eivät ole esteellisiä omassa asiassaan. Se on seikka, josta en pidä.

Mielestäni, kun käsitellään tämän tyyppisiä asioita, joissa on kyse suurista periaatteista, silloin pitäisi käsittelyn olla myös tämän talon sisällä erittäin puhdasta. Jos on Vakuusrahaston jäsen tai Suomen Pankin tilintarkastaja, silloin ei voisi näitä asioita käsitellä.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rengon puheenvuoro sisälsi päättävien vaatimuksen siitä, että kaikissa tukea saavissa pankeissa pitää toimittaa erityistilintarkastus. Sama vaatimus sisältyy myös valtiovarainvaliokunnan mietintöön. Olen samaa mieltä, että pitäisi toimittaa, mutta pitäisi myös lisätä tähän vaatimukseen, että näin todella myös tapahtuu.

Alun alkaen pankkituen ehtoja määriteltäessä eduskunta päätti, että erityistilintarkastus tulee toimittaa. Samoin Vakuusrahasto on päättänyt, että erityistilintarkastus tulee toimittaa kaikissa tukea saavissa pankeissa. Näin todellakin on tapahtunut. Kaikissa tukea saavissa pankeissa on toimitettu hyvin laajat erityistilintarkastukset.

Mitä toisaalta tulee Vakuusrahaston jäsenten esteellisyyteen eduskunnassa asioita käsiteltäessä, ilman että asiaa oikeusoppineena pystyn lähestymään, eduskuntahan on nimenomaan omalta puoleltaan nimennyt pankkivaltuutetut valvomaan Suomen Pankkia ja Vakuusrahaston hallintoneuvoston valvomaan Vakuusrahastoa. Jos puolestaan sitten katsotaan, että nämä ovat eduskunnassa esteellisiä asioiden käsittelyyn, eduskunnan valvontamahdollisuudet tietysti sitä kautta supistuvat kunkin henkilökohtaiseen vaikutusmahdollisuuteen. Mutta eduskunnan valvontamahdollisuuksiin varmasti liittyy se, että Vakuusrahaston jäsenet ja pankkivaltuutetut voivat myös informoida eduskuntaa ja käydä keskustelua siitä asiasta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luukkaisen esitykseen siitä, että pankkivaltuutetut olisivat jääviä näitä asioita

käsittelemään, totean, että hän esitti sen näemyksen valtiovarainvaliokunnassa, mutta sille ei tullut kannatusta. On ilmeisesti näin, että asiaa ei ole riittävästi tutkittu, ja voisi todeta, että sehän sisältyy tähän valtiovarainvaliokunnan mietintöön, koska jääviyskysymykset esitetään pikaisesti selvitettäväksi. Siinähan tulee myös tämä pankkivaltuutettujen jääviysproblematiikka esille ja selvitettyksi.

Totean kuitenkin sen, että poiketen normaalista, että valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja yleensä esittelee täällä valtiovarainvaliokunnasta tulleet asiat, valtiontilintarkastajien kertomuksen mietinnön esittely on määrätty valtiopäiväjärjestyksen 45 §:n 3 momentissa jaoston puheenjohtajalle ja tässä tapauksessa hän sattui olemaan myös pankkivaltuutettu. Tästä ei pääsyt yli eikä ympäri!

Ed. R ö n n h o l m : Herra puhemies! Ensinnä jääviyskysymykseen. Jos ed. Luukkainen on siitä asiasta kiinnostunut, hän varmaan jää saliin. Edustajan jääviyskysymys on eräs hyvin merkittäviä periaatteellisia valtiosääntöopillisia kysymyksiä ja tähänastinen käytäntö on ollut sen osalta hyvin tiukka. Se on lähtenyt siitä, että vain henkilökohtainen asia, sellainen, joka nimenomaan koskee jotakin edustajaa henkilökohtaisesti ja vain häntä tai joitakin muita yhteensä, johtaa eduskunnassa jääviyteen.

Tämä on sen vuoksi aika tärkeätä, että esimerkiksi tällaisilla jääviysväitteillä ei ruvettaisi eduskunnassa joitakin edustajia joissakin kiperissä äänestystilanteissa sulkemaan keskustelun tai päätöksenteon ulkopuolelle. Omasta puolestani mielestäni meidän jääviytemme arvioitsijat istuvat tämän talon ulkopuolella ja käyttävät taas maaliskuussa valtaansa. Kun esimerkiksi äsken mainittujen pankkivaltuusmiesten asemat ovat täällä kaikkien tiedossa, mielestäni sellaista riskiä, että he ikään kuin yrittäisivät omaa asiaansa täällä hoitaa niin, että muut eivät sitä tiedä, ei ole olemassa. Tätä kautta edustajien jääviyskäytännössä mielestäni ei olisi aihetta mennä muutoksia tekemään, vaan tulee pitää tiukasti ja vahvasti kiinni siitä oikeudesta, joka edustajalla on, että hänen oikeuttaan ei rajoita mikään muu kuin perustuslaki. Tästä kiinni pitäminen on demokratiamme eräitä kulmakiviä. Sen takia aina pelästyin, kun joku esittää muun näköisiä ajatuksia tästä asiasta, vaikka se varmaan tapahtuu vilpittömässä mielessä ja hyvässä tarkoituksessa. Tämä toisena näkemyksenä tähän jääviyskysymykseen.

Mitä tulee kertomukseen ja siinä kuvattuihin menneisiin tapahtumiin, niin niitten osalta tietenkin varmasti meillä on monenlaisia arvioita tehtävissä. On varmasti niin, että joskus, kun näitä tilanteita uudelleen mietitään, perustellusti voidaan tulla siihen lopputulokseen, että olisi ollut ehkä aihetta menetellä toisin. Henkilökohtaisesti en oikein usko siihen, että sen tyyppinen valvonta, jota nyt esimerkiksi Vakuusrahaston ja Arsenalin tai joittenkin muitten sen laatuista taloudellista toimintaa harjoittavien osalta tehdään, kovin hyvin soveltuisi edustajien tai eduskunnan tehtäväksi.

Eduskunnan pitää säätää puitteet ja valvoa ennen muuta maan hallitusta. Eduskunnan ja hallituksen suhteen tulee olla sellainen, että eduskunta arvioi jatkuvasti, onko hallitus toimeenpanovaltaa käyttäessään toiminut sillä tavalla, että se nauttii eduskunnan luottamusta. Se on tärkein eduskunnan valvontamuoto. Muut valvontamuodot, joita me täällä harjoitamme, ikävä kyllä aika useasti ajautuvat sellaisen näennäisen valvonnan ja näennäisen demokratian alueelle, jossa ei tosiasiallisesti kuitenkaan voida päästä syvälle. Siihen muuten on eräänä syynä se, että jos eduskunta haluaa esimerkiksi täällä edustettuina olevien kautta pitää omia edustajiaan jossain hallinnossa mukana, niin jo siellä olevat salassapitosäädökset ja muut johtavat helposti siihen, ettei tämä käy kovin hyvin päinsä.

Siksi oma näkemykseni tästä on, että vastuun tulee olla selkeästi toimeenpanovalalla ja hallituksella, ja jos kysymyksen hoitaminen annetaan Suomen Pankille, niin Suomen Pankkia taas asianmukaisesti eduskunta ainakin toistaiseksi valvoo. Niin kauan kuin meillä kansallinen pankki on, valvonta kuuluu eduskunnan tehtäviin. Tämä nykyinen järjestelmä, jossa on vähän sitä ja tätä ja on vähän molemmilta puolilta, ei ole tyydyttävä. Siinä vastuusuhteet eivät varmaankaan ole selvät. En myöskään ole niin vakuuttunut siitä, että valvonta sinänsä aiheuttaa mitään suuria säästöjä tai parannuksia asioihin. Useassa tapauksessa voi käydä jopa päinvastoin, että kun innostutaan jostakin asiasta, kannattaisi ainakin muutamaan kertaan harkita, mihin toimenpiteisiin sen innostuksen vallassa ryhdytään.

Jos nyt katsomme esimerkiksi, millä tavalla maan hallitus on hoidellut näitä pankkiasioita, kun tässä on valtion varojen käytöstä ollut kyse ja hallitushan niistä ensisijaisesti vastaa. Viime aikoina olen ollut aika huolestunut nimenomaan

siitä, että jos hallituksen sisälläkin on vielä niin monta toistensa valvojaa ja kaikki eivät suinkaan puhu valtioneuvoston istunnossa, vaan käyttävät puheenvuoroja julkisuudessa lehtien välityksellä ja aiheuttavat sekaannusta ja useasti ilmeisesti myös suoranaista vahinkoa Suomen rahamarkkinajärjestelmälle ja muulle, niin on sitten vaikea uskoa, että tältä osin olisi odotettavissa mitään erityistä parannusta.

Mutta kun talousvaliokunnan puheenjohtaja omassa puheenvuorossaan viittasi ikään kuin sillä oikeudella, että tässä on puhuttu pankkikriisistä, myös tähän päivään ja arvioi, mitä nyt on tapahtumassa nimenomaan pankkirintamalla, ja kun tässä moneen kertaan on sanottu, että eihän tämä ole valtion asia, siellä vain järjestellään yksityisten yritysten omistusta uudella tavalla, niin ensinnäkin niin kuin moneen kertaan on sanottu, valtio on ollut suurena omistajana. On todella hämmästyttävää, ellei kumpaisenkin osapuolen suurin omistaja ole ollut näissä järjestelyissä millään tavalla mukana. Ainakin omasta puolestani olisin loukkaantunut, jos edustaisin valtiota omistajana ja jos sitä ei olisi tässä yhteydessä kuultu.

Mutta tämä ei ole tämän asian suurin ja merkittävin kohta, vaan tässä koko pankkiasiaa mielestäni ollaan pitkälti Suomessa vallitsevan erittäin hankalan tilanteen kanssa tekemisissä. Meillä nimittäin, jos tästä työllisyydestä joskus halutaan päästä parempiin lukemiin, on sellainen ongelma, että meillä pienyritystoiminnalla ei ole edellytyksiä edes siinä määrin kuin muualla Euroopassa. Aivan keskeinen rajoitus Suomen pienyritystoiminnalle on ollut siinä, että suomalaisten pienyritysten rahoitus, ikävä kyllä, ei ole ollenkaan siten hoidettu kuin tämä aika vaatisi. Tämä pankkikriisi on sitä ongelmaa syventänyt. Pankkikriisin seurauksena monet pienyritykset ovat joutuneet vaihtamaan pankkia, niiden vakuusongelmat ovat uudessa pankissa ja uusissa ympäristöissä tulleet niille monesti ylivoimaisiksi, mikä on aiheuttanut sen, että yritystoiminnan tärkeä edellytys eli rahoituksen kunnona oleminen on romahduttanut muutkin mahdollisuudet.

Kun nyt edelleen tapahtuu keskittymistä ja kun maan yritystoiminnasta joidenkin arvioiden mukaan 65 prosenttia tulee olemaan ikään kuin saman pankin sisällä, niin on pelättävissä, että pankin intressit esimerkiksi kahden yrityksen kyseessä ollessa menevät sen puolelle, jossa pankilla on enemmän menetettävää, siis näin päin nimenomaan sanottuna, tai voi sanoa toisinkin

päin, voitettavaa. Silloin eivät välttämättä yritykset saakaan vapaasti meidän markkinoillamme kilpailla.

Nyt tämä tärkeä asia, johon tästä tullaan, on se, että kun pankit ovat sisämarkkinoilla toimivia ja niitä ei esimerkiksi ilmeisestikään Euroopan unionin toimesta valvota eikä tälle fuusiolle sieltä lupaa tarvita, niin valtiovarainministeriö, joka on luvan antava viranomainen, nousee tässä erittäin merkittävään rooliin. Valtiovarainministeriö ei tässä tapauksessa voi pelkästään ajatella pankkien yhdistämistä ikään kuin teknisenä omistustoimenpiteenä, vaan valtiovarainministeriön pitää nähdä tämän asian sisälle ja nähdä ne vaikutukset, mitä tästä mahdollisesti seuraa.

Sen vuoksi olisi mitä toivottavinta, että valtiovarainministeriö todella paneutuisi voimakkaasti tähän kilpailua vääristävään ja pienyritysten toimintaa todennäköisesti aivan ratkaisevalla tavalla haittaavaan kehityksen kulkuun. Tämä vaatisi ehdottomasti joitakin suojaamistoimenpiteitä ja muita toimenpiteitä tasapainon saavuttamiseksi rahoituksen antamiseksi pienyrityksille.

Pidän tätä Suomen jatkoon kannalta aivan keskeisimpänä kysymyksenä enkä usko, että me selviämme näistä huonoista työllisyyslukemista, elleimme me tätä asiaa pysty ratkaisemaan. Ei ole mahdollista vanhojen pienyritysten jatkaa toimintaa eikä varsinkaan synnyttää uusia, ellei meillä ole niille sopivia instrumentteja käytössä, ellei meillä ole sellaista rahoitusta, jota ne tarvitsevat. Nyt tämä yhdistäminen ikävä kyllä voi huonoimmassa tapauksessa, erityisesti jos pankilla on suuria vaikeuksia itsellään, johtaa siihen, että hanat entisestään menevät kiinni ja toiminta sitä kautta tyrehtyy. Kun käsittelemme näitä vanhoja asioita, niin meidän pitäisi ottaa huomioon se seikka, että jatkossa tekisimme sellaisia ratkaisuja, jotka eivät suinkaan tee mahdolliseksi toimintaa, vaan pikemminkin sitä helpottavat. Nyt olemme ottamassa tässä suhteessa askeleen taaksepäin.

Asiaa täytyy myös arvioida sillä tavalla, että ei valtion rahojen menetys ole pelkästään sitä, että valtio menettää tai valtion budjetin kautta pistetään rahoja johonkin tarkoitukseen, vaan valtio, kun me kaikki olemme sitä, on sitä, millä tavalla yhteiskunta toimii. Jos yhteiskunta toimii esimerkiksi niin, että työttömyyden kautta tulee suuria kustannuksia, niin se on aivan samanlainen lasku meille kuin olisi suora sijoitus jotakin muuta kautta.

Tätä asiaa on valtiovarainministeriön, sitten kun se päätöstä tulee tekemään, arvioitava oleellisesti nykyistä laajemmalla pohjalta, ettei tässä yhteydessä tehdä tarpeettomia virheitä, mistä nyt tähänkin asti olemme olleet kärsimässä. Tämän toivoisin tulevaisuudessa valtiovarainministeriön erityisesti ottavan huomioon.

Ed. S a a r i : Arvoisa puhemies! Tämän asian yhteydessä on ehkä liiankin paljon keskitytty jääviyskysymyksiin, mutta kun ed. Luukkainen sen salissa otti puheeksi, niin sallittaneen ehkä muutama sana näiden sinänsä varsin asiallisten puheenvuorojen jälkeen, mitä valiokunnan mietinnöstä salissa on käytetty.

On luonnollista, että kansanedustajia eivät voi koskea samat jääviyssäännökset kuin virkamiehiä, mutta kun valiokuntaohjesäännössä sanotaan, että puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että jäävit eivät osallistu asian käsittelyyn, niin asiaa selvitettiin. Oikeusoppineiden selkeä tulkinta oli, että Suomen Pankin pankkivaltuusmiehet Vakuusrahaston hallintoneuvoston jäseninä sen enempää kuin valtiontilintarkastajatkaan eivät olisi jäävejä. Kun kuitenkin ed. Luukkainen valiokunnassa asian nosti esille, päädyin noudattamaan toista valiokuntaohjesäännön lausetta eli sitä, jos jääviydestä on epäselvyyttä, valiokunta päättää asiasta. Sen mukaan menettelin valiokunnassa ja valiokunta ed. Luukkaista lukuunottamatta oli yksimielinen siitä, että mainitut pankkivaltuusmiehet ja valtiontilintarkastajat eivät ole jäävejä asian käsittelyyn osallistumaan.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä ed. Rönholmin kanssa siitä, että pitäisi katsoa myös eteenpäin. Tokihan meille jaostossa, kun käytiin näinkin laaja asiantuntijakierros, rupesivat valkenemaan myös ne riskit, mitä on edessä pk-yritysrahoituskentän osalta, ellei mitään tehdä.

Tällä hetkellä ongelma on se, että yritystukea jaetaan hyvin monelta luukulta, on jopa päällekkäisyyksiä ja ministeriöiden välinen koordinaatio puuttuu, siihen on salissa kiinnitetty monessa yhteydessä huomiota. Mutta ei se ole jatkossakaan yhtään sen kummempaa. Olettaisinkin, että meidän europarlamentaarikkomme omalta osaltaan, kun näkevät kansainvälisen käytännön, voisivat rohkeasti tuoda sekavaan tilanteeseemme uusia malleja, joilla asiaa jänteytettäisiin ja myös rahavirrat kohdentuisivat asianomaisesti ja oikein ja mahdollisimman keveällä byrokratialla kohti pk-kentän vihertämistä, mitä ollaan

luomassa. Koko yrityskulttuuri pitäisi saada nopeasti viriämään, että työpaikkoja lohkeaisi.

Ed. R ö n n h o l m : Herra puhemies! Oma käsitykseni, joka ei ehkä äsken täysin selvinnyt, on se, että tarvitsemme tietenkin pienyrityksille ja keskisuurillekin vielä erityisiä rahoitusjärjestelyjä. Kaikissa olosuhteissa pankkijärjestelmämme on kuitenkin se osa yhteiskuntaamme, jonka pitäisi rahoitushuollosta pääosin vastata. Se seikka, että pankkijärjestelmässä on sellaisia ominaisuuksia, kuten nyt on pelättävissä, että se keskittyy hyvin voimakkaasti, voi olla esteenä sille, että esimerkiksi kilpailevat yritykset eivät saa luonnollista rahoitusta. Tätä ainakin tällä hetkellä pidän vakavana uhkana. Samanaikaisesti pankkitoiminnassa ollaan siinä tilanteessa, että jos aiemmin riskejä otettiin liikaa, niin nyt niitä halutaan kaihtaa niin perusteellisesti, etteivät edes hyvät yritykset saa rahoitusta. Tämä on ehkä meillä nyt yhteiskunnassa sellainen jarruttava tekijä, joka erityisesti viimeksi tapahtuneesta syystä voi olla vielä syventämässä vaikeuksiamme.

Sen vuoksi toivoisin ja äsken esitinkin, että valtiovarainministeriön pitäisi asiaa ennen muuta tältä kannalta arvioida ja yrittää löytää, mikäli huomaa, kuten pelkään, että ongelmia on, joitakin sellaisia ratkaisuja, millä voitaisiin tässä tapauksessa, kun valtiovarainministeriöllä on myös vastuu, kun EU:hun viitattiin ja tämä jää kansallisen päätöksenteon varaan, arvioida kilpailua mahdollisesti rajoittavat vaikutukset, koska tällaista kotimaisessa yritystoiminnassa näin laajasti harjoitettavaa fuusiota ei todennäköisesti oteta erikseen EU-elimissä käsittelyyn. Siitäkään ei vielä päätöksiä ole, mutta tältä se tällä hetkellä näyttää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Ehdotukset laeiksi pakkokeinolain, esitutkintalain 43 §:n, oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 2 ja 5 a §:n sekä teletoimintalain 29 §:n muuttamisesta (telekuuntelu ja -valvonta sekä tekninen tarkkailu)

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 22
Lakivaliokunnan mietintö n:o 24

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 24.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 24) ja 25) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on ehdotus uudeksi poliisilaksi, jolla korvataisiin vuonna 1966 annettu poliisilaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Hallintovaliokunta on saanut asiasta lausunnon sekä perustuslakivaliokunnalta että lakivaliokunnalta. Ehdotetussa poliisilaissa on keskeiset säännökset poliisin tehtävistä, toiminnassa noudatettavista yleisistä periaatteista, poliisin toiminnan tavoitteista ja toimivaltuuksista sekä kansalaisten velvollisuuksista poliisia kohtaan. Poliisin toiminnan yleiset periaatteet säädettäisiin poliisilain alkuun sijoitettavassa yleisessä osassa, joka koskisi kaikkea poliisin toimintaa.

Arvoisa puhemies! Ehdotuksessa on nykyistä täsmällisemmät säännökset poliisin valtuuksien käyttämisestä. Ehdotukseen on sisällytetty uudet säännökset vaarallisen teon tai tapahtuman estämisestä, vaarallisten esineiden ja aineiden haltuunotosta sekä valvonnasta, tarkkailusta ja tiedon hankinnasta. Näitä koskeva telekuuntelua ja valvontaa sekä teknistä tarkkailua koskeva lakiehdotus on myös tämän asian käsittelyn yhteydessä keskustelussa.

Tähän ehdotukseen sisältyvät myös säännökset muusta poliisin suorittamasta tutkinnasta kuin rikoksen esitutkinnasta sekä tämän poliisitutkinnaksi sanotun tutkinnan edellytysten turvaamisesta. Uusi säännös ehdotuksessa on poliisihenkilöstön täydentämisestä poikkeusoloissa ja siihen rinnastettavissa tilanteissa.

Nykyinen voimassa oleva poliisilaki säädettiin lähes kolme vuosikymmentä sitten. Tänä aikana poliisin tehtävät ja toimintaympäristö ovat merkittävästi muuttuneet. Uutta poliisilakiehdotusta on valmisteltu pitkään ja perusteellisesti ja tavoitteena on ollut koota yhteen kaikki ne säännökset, joita poliisi tarvitsee valtuuksia käyttäessään tehtävissään. Perinteisestihän meillä poliisin toiminta on perustunut tavanomaiseen oikeuteen ja vakiintuneeseen käytäntöön.

Yhtenä keskeisenä tavoitteena tässä uudistuksessa onkin kirjata lakiin kaikki ne keskeiset poliisin valtuudet, joita poliisi tehtävässään tarvitsee olennaisesti nykyistä tarkemmin. Kun toimintaympäristö on muuttunut, niin se liittyy pitkälti myös rikollisuuden luonteen muutokseen.

Pitkälle kehittynyt länsimainen rikollisuus pitää sisällään monenlaisia yhteiskunnallisia, hyvin huomattaviakin haittavaikutuksia. Rikollisuus on organisoitunut. Se on suunnitelmallista, se on myös kansainvälistä ja siihen liittyy suuren taloudellisen hyödyn tavoittelua. Etenkin tekninen kehitys on luonut rikollisuuteen uusia toimintapiirteitä ja toimintamahdollisuuksia. Tässä tilanteessa uudella poliisilailla tulisi pystyä järjestämään toiminta niin, että rikollisuuden toiminnan ja luonteen muuttuminen voitaisiin ottaa huomioon. Tähän liittyy erityisesti poliisin tiedonhankintaa koskevat uudistettavat säännökset.

Hallintovaliokunta on lakiehdotusta käsitellessään katsonut, että uudessa poliisilaissa omaksuttu systematiikka on arvostettavaa ja siihen liittyy myös entistä enemmän näkökulmia, joita poliisin toiminnalta ylipäättänsä odotetaan. Kansalaiset haluavat poliisin olevan entistä enemmän palveleva, neuvova ja myös suojaava viranomainen. Myös turvallisuustason toivotaan olevan korkea. Poliisin ennalta estävän toiminnan merkitys kasvaakin jatkuvasti.

Tämän päivän yhteiskunnassa on perustellusti syytä korostaa kansalaisten oikeutta ja tarvetta saada suojaa rikoksia ja häiriöitä vastaan. Hyvin arkaluontoinen asia, joka hallintovaliokunnan käsittelyssä tuli monella tapaa esille, on yksityisyyden suoja. Usein poliisi joutuu virkatehtävissään puuttumaan yksittäisten kansalaisten perusoikeuksiin. Näin ollen on välttämätöntä, että yksityisyyden suojaan liittyvät asiat on säädetty mahdollisimman tarkoin poliisilaissa. Yhteiskunnan tehtävänähän on päättää niistä toimivaltuuksista, millä poliisi voi toimia.

Arvoisa puhemies! Kaiken sen keskustelun jälkeenkin, mitä yhteiskunnassa tänäkin päivänä käydään, kansalaisilla kaikinensa näyttää olevan erittäin suuri luottamus poliisin toimintaa kohtaan, ja tätä luottamusta on syytä vastakin vaalia. Tähän liittyen valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että poliisin piirissä vähämerkityksellisenä pidettävä mutta kansalaisten näkökulmasta kenties tärkeänä koettava asia, että poliisimiehen nimi näkyy virkapukuun kiinnitettävässä laatassa ilman että kansalaisen sitä tarvitsee erikseen tiedustella, otettaisiin käytännöksi.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on saamiensa lausuntojen pohjalta muotoillut eräitä poliisilakiehdotuksen pykälä uudelleen. Lakiehdotuksen 2—5 §:ssä ovat poliisin toiminnan yleiset periaatteet. Tähän liittyen erityisesti 2 §:n säännöksiin, joiden tavoitteena on objektiviteet-

ti-, suhteellisuus- ja tarkoitussidonnaisuusperiaatteen yleinen noudattaminen, valiokunta on tehnyt täsmennyksen. Sekä perustuslakivaliokunnan että lakivaliokunnan tavoin hallintovaliokunta katsoo, ettei lakiehdotuksen 2 § ilmaise suhteellisuusperiaatteen keskeistä sisältöä riittävän selkeästi. Tästä syystä pykälän 2 momenttiin on ehdotettu uusi, toinen virke, joka kuuluu: ”Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.”

Suhteellisuusperiaatteellahan tarkoitetaan sitä, että käytettävien keinojen ja niiden aiheuttamien haittojen tulee olla järkevissä suhteissa tavoiteltuun päämäärään. Keskeisenä asiana poliisitoiminnan toteutuksessa on, ettei sivullisten oikeuksien loukkaamista aina voida välttää. Näin ollen hallintovaliokunta toteaa tähän liittyen, että sivullisten oikeuksille on annettava erityisen korostettu merkitys harkittaessa poliisin toimenpiteitä suhteellisuusperiaatteen pohjalta. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös tasa-arvoisen kohtelun vaatimuksiin eli syrjintäkieltoon, joka epäilyksettä koskee nykyisinkin kaikkea poliisitoimintaa.

Poliisivaltuuksien, erityisten valtuuksien osalta 8 §:n kohdalla poliisilakiehdotukseen sisältyy säännöksiä, joiden nojalla muut kuin virkamiesasemassa olevat henkilöt tulisivat käyttämään poliisivaltuuksia. Tämä merkitsi mahdollisuutta käyttää myös voimakeinoja. Tähän liittyen hallintovaliokunta ehdottaa 8 §:n 2 momentin muuttamista siten, että voimakeinojen käyttämiseen oikeuttavat erityiset poliisivaltuudet voidaan antaa vain nimetyille virkamiehelle. Kolmanneksi uudeksi momentiksi valiokunta ehdottaa, että nimenomaisesti mainitaan sisäasiainministeriön lääninhallitusten velvollisuudesta valvoa erityisten poliisivaltuuksien käyttämistä.

Toimivaltasäännöksiä osalta 10 §:ssä, joka liittyy henkilöllisyyden selvittämiseen, valiokunta toteaa, että pykälästä ja sen perusteluista ilmenee, että henkilöllisyyden selvittämiseen voidaan ryhtyä vain, jos se on tarpeen konkreettisen ja yksilöidyn virkatehtävän hoitamiseksi. Poliisi ei siten saa tarpeettomasti vaatia henkilötietoja keneltä tahansa, niin kuin ei varmasti ole nytkään pääsääntöisesti tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Voimakeinojen käyttöä koskeva 27 § on ollut myös paljon keskustelun kohteena hallintovaliokunnassa. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa katsotaan 27 §:n 3 momenttiin liittyen, että ”sivullisen oikeutta käyttää

voimakeinoja voidaan pitää valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttävänä, mikäli tämä mahdollisuus säädetään selkeästi poikkeukseksi ja sen saliltavuus rajataan tilanteisiin, joissa poliisin on erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävänsä suorittamiseksi välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun”.

Perustuslakivaliokunnan huomautuksen johdosta valiokunta ehdottaa, että mainitun pykälän 3 momentti hyväksyttäisiin näin kuuluvana: ”Sillä, joka poliisimiehen pyynnöstä tai tämän suostumuksella tilapäisesti avustaa poliisimiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun erittäin tärkeän ja kiireellisen poliisin virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus poliisimiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joihin poliisimies toimivaltansa nojalla hänet valtuuttaa”.

Arvoisa puhemies! Keskustelua käytiin paljon myös tietojen saannista viranomaiselta. Tämä on mietinnössä 35 §, lakiehdotuksessa 34 §. Tähän liittyen hallintovaliokunta on sisällyttänyt mietintöönsä lausuman: ”Valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin julkisuus- ja salassapitosäännösten uudistamiseksi, jolloin määritellään kokonaistarkastelun perusteella kriteerit viranomaisten oikeudelle saada tietoja toisilta viranomaisilta ja muilta tahoilta ottaen samalla huomioon yksityisyyden suojaan liittyvät kysymykset sekä keinot tiedon luovuttamiseen ja salassapitoon liittyvien kollisiotilanteiden ratkaisemiseen”.

Arvoisa puhemies! Ehkä kaikkein eniten keskustelua on herättänyt poliisihenkilöstön täydentämistä koskeva ehdotuksen 41 §, joka mietinnössä on 42 §. Antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta katsoi, että poliisilakiehdotuksen käsittelemisen edellytyksenä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä on mm. tämän pykälän poistaminen. Sittemmin hallintovaliokunnassa pykälä muotoutui uuteen muotoon ja valiokunta piti tarpeellisena pyytää perustuslakivaliokunnalta uuden lausunnon täydennyspoliisia koskevasta pykälästä. Valiokunta katsoi, että on välttämätöntä ottaa täydennyspoliisia koskeva pykälä nimenomaan poliisilakiin. Poliisin henkilöstön täydentämistarpeen voidaan arvioida liittyvän rauhan aikana lähinnä yleistä vaaraa aiheuttaviin koti- tai ulkomaisiin suuronnettomuuksiin silloin, kun poliisin omat henkilöresurssit eivät riitä. Nyt muotoillussa asussa tämä pykälä täyttää myös tavallisella lailla säätämisen ehdot.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on siis mietinnössään ottanut huomioon perustuslakivaliokunnan esittämät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset ja katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä mietinnössä esitetystä muodosta valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyä järjestyksessä. Tähän mietintöön sisältyy myös vastalause.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Suomessa kokonaisrikollisuuden määrä on viime vuosina kehittynyt positiiviseen suuntaan. Rikosten kokonaismäärä laski myös viime vuonna siitä huolimatta, että eräiden rikoslajien kohdalla kehitys on kylläkin ollut huolestuttavaa. Poliisin tietoon tulleiden talousrikosten yhteiskunnalle aiheuttamat vahingot ovat kasvaneet ennennäkemättömiin mittasuhteisiin. Huumausainerikoksista kiinni jääneiden määrä samoin kuin poliisin huumetakavarikat ovat myös nousseet ennätysvauhtia. Laman aiheuttama yhteiskunnallinen pahoinvointi on näkynyt rikostilastossa lievänä väkivaltarikollisuuden kasvuna, mutta muuten taloudellinen taantuma on vaikuttanut lähinnä vähentävästi rikosten määrään.

Melkoisella varmuudella onkin ennustettavissa, että talouden elyessä myös rikosten teko mahdollisuudet lisääntyvät tuntuvasti ja kokonaisrikollisuus lähtee kasvuun. Euroopan unionin jäsenyyden mukanaan tuoma vapaampi liikkuvuus lisää myös hyvin todennäköisesti huumausaineiden salakuljetusta ja talousrikosten kansainvälistymistä entisestään. Näin se todennäköisemmin valitettavasti on.

Lainsäätäjällä on tärkeä rooli rikosten torjuntatyössä. Sisäisen turvallisuuden tilasta pitäisi osata tehdä ajoissa oikeita analyyseja, jotta lainsäädännön kehittämisen avulla tehtävät torjuntatoimet olisivat tehokkaita. Suomessa rikollisuuden tilasta käytävä keskustelu ei ole koskaan noussut poliittisesti yhtä merkittäväksi tekijäksi kuin monissa muissa maissa. Silti meilläkin pitäisi aina aika ajoin pysähtyä punnitsemaan sisäisen turvallisuutemme tilaa ja määritellä se turvallisuuden taso, joka kansalaisille halutaan vähintään taata.

Pari vuotta sitten Suomessa käytiin vilkasta keskustelua itärikollisuudesta. Sen jälkeen mm. ulkomaalaislakia uudistettiin ja tehtiin joukko muita toimenpiteitä, jotka estivät sen, etteivät uhkakuvat toteutuneet. Poliisin pidätettyjen rekisterissä oli huippuvuonna 1992 merkintä 1 140 kiinniotetusta venäläisestä tai Baltiasta tulleesta.

Heistä pidätettiin 386 ja vangittiin 76. Viime vuonna kiinniotettujen määrä oli enää 840. Lasku on tapahtunut samana aikana, kun matkustajamäärät näistä maista ovat kasvaneet suorastaan räjähdysmäisesti. Nämä luvut osoittavat, että suomalaisten eri viranomaisten tehokas yhteistyö ja yhteistyö myös itänaapuriemme viranomaisten kanssa on tuottanut tulosta. Tätä yhteistyötä on jatkettava tulevinakin vuosina ja poistettava turhia esteitä sen tieltä.

Lähiviikkojen kuluessa varmistuu, tässä voi kertoa, Venäjän sisäministerin vierailu Suomessa. Tämän vierailun aikaan ennen kaikkea Suomen ja Venäjän viranomaisten suoria yhteyksiä poliisitoimessa on tarkoitus entisestään parantaa ja lisätä, asia jolla tulee varmaan olemaan jatkossa suuri merkitys.

Nyt käsitellyssä oleva poliisin henkilörekistereitä säätelevä laki helpottaisi merkittävästi esitutkintaviranomaisten välistä tietojen vaihtoa. Vaikka julkisuudessa parhaillaan hyökätään voimakkaasti poliisia vastaan Kirkkonummen valitettavien tapahtumien johdosta, silti meistä varmasti suurin osa on sitä mieltä, että suomalainen poliisi on luotettava ja työssään tunnollinen sekä tehokas. Kuitenkaan poliisikaan ei pysty täyttämään paikkaansa rikollisuuden vastaisessa taistelussa, ellei sillä ole sellaisia valtuuksia, että se pystyy tekemään tasavertaista yhteistyötä muiden EU-maiden viranomaisten kanssa.

Tämän vuoksi on välttämätöntä, että Suomen poliisin toimivalta myös puhelinkuunteluoikeuden ja teknisten tarkkailukeinojen osalta saataisiin vastaamaan länsieurooppalaisia käytäntöjä. On tärkeää muistaa, ettei poliisi tarvitse valtuuksia itseään varten, oman työnsä helpottamiseksi, vaan kansalaisten suuren enemmistön turvallisuuden takaamiseksi. Poliittisten päättäjien tehtävä on määritellä, siis jo aiemmin sanotusti, se turvallisuuden taso, joka kansalaisille halutaan taata.

Tämä tavoitetaso mielessä pitäisi käydä siis keskustelua siitä, millaisin keinoin poliisi voi sen mainitun tason saavuttaa ja sitä ylläpitää. Ei ole kovinkaan hedelmällistä käydä sellaista keskustelua, jota esimerkiksi maamme suurin päivälehti käy joskus pääkirjoituspalstallaan. Se näkee poliisin valtuuksien lisäämisen puhtaasti uhkana kansalaisten perusoikeuksille, tai ainakin tämän tapaisen sävyn noista kirjoituksista joskus on saanut, vaikka tosiasiaa nyt esillä olevat valtuudet ovat keinoja turvata kansalaisten enemmistölle oikeus nauttia oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen heille takaamista oikeuksista.

Poliisin valtuuksista kirjoitellessaan monet pääkirjoittajat heijastavat lisäksi vanhakantaista ja perusteetonta näkemystä siitä, että suomalainen poliisi pyrki kaiken aikaa toimivaltansa ylitäisiin. Kyllä minusta suomalaisten enemmistö pelkää enemmän rikollista kuin poliisia. Tämä on syytä kyllä muistaa.

Voimassa oleva poliisilaki säädettiin 1966, kuten täällä jo aiemmin puheenjohtajan esittelyssä todettiin, joten yhteiskuntamme on muuttunut olennaisesti siitä, kun eduskunta viimeksi pohti poliisin valtuuksia laajemmin. Tuolloin monia toimenpiteitä jätettiin tavanomaisen oikeuden varaan.

Nyt esillä olevassa poliisilaissa on otettu lähitokohdaksi eurooppalainen ihmis- ja perusoikeusajattelu, jossa korostetaan entistä enemmän yksityisyyden suojaa. Kansalaisten keskeisiin oikeuksiin saa puuttua vain, jos siihen löytyy laissa määritelty valtuus.

Tällaisia lakeja säädettäessä joudutaan aina tekemään kompromisseja. On täysin ymmärrettävää, että jollekin kansaedustajalle poliisin valtuuksien lisääminen on vaikea päätös. Kuitenkin minusta yksityisyyden suojaankin on voitava puuttua silloin, kun puuttumisen avulla voidaan parantaa vielä tärkeämpiin perusoikeuksiin kohdistuvaa rikosten torjuntaa.

Nyt esillä olevassa poliisilaissa ja pakkokeinolain muutoksessa, joka hyväksyttäessä tuo poliisille oikeuden uusimman teknologian hyödyntämiseen, on löydetty hyvä tasapaino ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja suomalaisen yhteiskunnan turvallisuusettujen välillä. Näissä säädöksissä on voitu ottaa huomioon myös toimintaympäristössä tapahtunut tietynasteinen negatiivinen kehitys.

Mikäli ja kun pakkokeinolain muutosesitys hyväksytään, poliisi saa pohjoismaisen vastaavan lainsäädännön tapaan murtaa viestinnän suojan vain silloin, kun se on välttämätöntä yleisen turvallisuuden takia tai vaarallisen rikoksen selvittämiseksi. Kansainväliset kokemukset ja viimeaikaiset suuret huumejutut Suomessa ovat osoittaneet, että telekuuntelu yhdistettynä muihin rikostorjuntaan edesauttaa huomattavasti erityisesti huumausainerikosten torjuntaa ja myös tutkintaa. Poliisin muut tärkeät tiedonhankinta- ja valtuudet määritellään entistä tarkemmin uudessa poliisilaissa. Poliisin oikeudet tekniseen valvontaan ja tarkkailuun ovat hyvin pitkälle jo vakiintuneen käytännön kirjaimista lakiin.

Nämä valtuudet ovat poliisille välttämättö-

miä, jotta se voisi kohdistaa valvontaa ennalta estävässä tarkoituksessa mm. ammatti- ja taparikkoliisiin. Heitä on väestöstämme noin 0,2 prosenttia. Tämä pieni uusintarikkolisten joukko tekee kaikista rikoslakirikoksistamme peräti 60 prosenttia aiheuttaen yhteiskunnalle useiden satojen miljoonien markkojen vahingot vuosittain.

Uuteen poliisilakiin on pyritty kirjaamaan kaikki poliisin käyttämät valtuudet, joita tähän mennessä ei ole laissa edes kaikin osin säädelty. Tästä syystä sieltä löytyy säännökset mm. poliisin suorittamasta muusta kuin rikosperusteisesta tutkinnasta. Tämän muun poliisitutkinnan säätelymättömyys on ollut vakava puute kansalaisien oikeusturvan kannalta.

Poliisilalla on erittäin suuri merkitys kansalaisille, sillä se mm. määrittelee, miten poliisin tulee menetellä kansalaisia kohtaan. Poliisimies on uuden lain mukaan mm. aina velvollinen ilmoittamaan, millä perusteella hän jonkun kansalaisen vapauteen puuttuu. Poliisilla on myös velvollisuus perustella kansalaiselle, miksi hän jättää jonkun toimenpiteen suorittamatta. Laki antaa poliisille myös oikeuden luopua sellaisesta toimenpiteestä, jonka loppuun saattaminen aiheuttaisi suurempaa haittaa kuin se toiminta, johon poliisin pitäisi puuttua. Useimpia kiinniotto-ajkoja on myös uudessa laissa lyhennetty.

Viimeaikaiset mutkikkaat talousrikokset ovat taas kerran osoittaneet, miten tärkeää on turvata poliisille tietojensaantioikeus. Uuteen poliisilakiin on kirjattu poliisin tietojensaannin turvaavat säännökset. Ne antavat poliisille oikeuden tietyin edellytyksin saada myös yritys- ja pankkialaisuuden suojaamia tietoja rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi.

Talousrikollisuus kaiken kaikkiaan on yksi poliisin lähivuosien painopistealueista, johon myös on panostettu lisää resursseja. Talousrikollisuus on puhuttanut kansalaisia pitkään, sillä monien on vaikea käsittää, miksi talousrikolliset eivät saa teoistaan kunnon tuomiota tai miksei heidän toimiaan pystytä torjumaan. Tämä hämmennys on täysin ymmärrettävää, kun tiedetään, että talousrikollisuudesta aiheutuu yhteiskunnalle vuosittain useiden miljardien markkojen vahingot. Taloudellisten menetysten lisäksi talousrikollisuus lisää työttömyyttä, aiheuttaa epävarmuutta työmarkkinoilla sekä vääristää yritysten välistä kilpailua. Se myös merkittävästi heikentää veromoraalia tietyin osin ja lisää korruption kasvualustaa sekä osaltaan heikentää yleistä yhteiskuntamoraalia ja luottamusta maamme oikeusjärjestykseen.

Sisäministeriössä on juuri saatu valmiiksi suunnitelma talousrikollisuuden torjuntaohjelmaksi Suomessa. Sisäasiainministeriössä on arvioitu, että mikäli kaikki asiaan vaikuttavat tahot saadaan aktivoitua tekemään parhaansa talousrikollisuuden torjumiseksi, niin vuosittain voidaan estää varovaisestikin arvioiden satojen miljoonien markkojen vahingot sekä lisätä huomattavasti rikoksella saadun hyödyn palauttamista. Ensi tiistaina hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta käsittelee seuraavan kerran tätä ohjelmaa, ja tarkoitus on, että tuossa ensi tiistain kokouksessa ohjelma voitaisiin hyväksyä. Tänäään hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta kävi asiaa valmistavasti jo läpi.

Lainsäätäjälle lankeaa tässäkin asiassa, talousrikollisuuden torjuntatehtävissä ja -toimissa, merkittävä vastuu, ja lainsäädäntöä tulisi edelleen kehittää ja torjuntatyöhön osallistuvien resursseja tulisi vahvistaa. Eri viranomaisten tulisi myös lisätä tutkimus-, koulutus- ja muuta yhteistyötään. Poliisi aikoo suunnata talousrikollisuuden torjuntaan lisää voimavaroja lähivuosien aikana. Poliisi on valmis muodostamaan yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten ja syyttäjien kanssa uusia perinteiseen talousrikollisuuden keskittyviä tutkintaryhmiä. Ammattimaisen talousrikollisuuden torjuntaa on suunniteltu tehostettavaksi muodostamalla keskusrikospoliisin johdolla toimiva eri viranomaisten, rahoituslaitosten sekä vakuutusyhtiöiden edustajista koostuva yksikkö.

Rikoshyödyn jäljittämiseen ja palauttamiseen lisätään myöskin resursseja. Välttämätöntä on myös rikoshyödyn jäljittämiseen ja palauttamiseen liittyvän säädösten uudistaminen niin, että tuota hyötyä toden totta voidaan jäljittää huomattavasti tehokkaammin, huomattavasti pidemmälle kuin tällä hetkellä on asian laita. Jokainen tällä hetkellä tunnistaa aika uskumattomiakin tarinoita siitä, kuinka rikollisella toiminnalla saatu aineellinen hyöty on etukäteen siirretty jollekin lähiomaiselle sillä tavalla, että sitten rikoksen aikanaan paljastuttua varallisuussuureeseen ei enää ole minkäänlaisia mahdollisuuksia päästä kiinni.

Talousrikollisuuden vastaisen taistelun lisäksi myös huumausainerikollisuuden tehokas torjunta vaatii lähivuosina eri viranomaisilta entistä tiiviimpää yhteistyötä. Poliisin valtuudet eivät koskaan voi kulkea todellisuuden edellä, vaikka uhkakuvat olisivatkin jo ammattilaisten mielestä selvästi nähtävissä. Saattaa kuitenkin olla, että lähitulevaisuudessa eduskunta joutuu harkitse-

maan vakavan huumausainerikollisuuden torjuntaan uusia valtuuksia poliisille. Näin etenkin siinä tapauksessa, että huumeiden katukauppa laajenee sillä vauhdilla kuin juuri nyt näyttää olevan tapahtumassa.

Muualla maailmassa on huumausaineiden vastaisessa taistelussa käytössä menetelmiä, joiden soveltuvuutta suomalaisten viranomaisten käyttöön tulisi vakavasti harkita. Huumausainekaupalla pyritään aina mahdollisimman suureen voittoon. Tästä syystä tehokas tapa vaikuttaa siihen on takavarikoida laittomat voitot ja hyödyt valtiolle. Nykyisellä lainsäädännöllä omaisuuteen pystytään käytännössä harvoin pääsemään käsiksi. Lainsäädäntöä pitäisikin uudistaa niin, että silloin kun jonkun henkilön omaisuus selittämättömällä tavalla lisääntyy, hän olisi itse velvollinen osoittamaan, että omaisuus on hankittu laillisesti. Törkeimmissä tapauksissa viranomaisilla pitäisi olla oikeus saada tietoja myös henkilön rahaliikenteestä.

Euroopan neuvoston useiden päätösten mukaan tämä niin sanottu käännteinen todistustaaka on ihmisoikeussopimuksen kanssa sopusoinnussa, jos menettelystä on säädetty kansallisella lailla, joka sisältää myös riittävät säädökset virkamiesten väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Haluan tämän sanoa sen takia, että myönnän, että käännettyssä todistustaakassa on kysymys periaatteellisesti erittäin sanoisiko arasta asiasta, jonka jo esille ottaminen monien mielestä voi olla hyvin kyseenalainen teko, mutta jonka kysymyksen kanssa pohdiskelua on mielestäni voitava tehdä, koska sen ansiosta myös, jos oikein säädöksin se mahdollisuus rajataan, voi olla viranomaisille entistä paremmat edellytykset kajota niitten väärinkäytösten sanoisiko kipeimpiin ongelmiin, joita jo tällä hetkellä aivan liian paljon on nähtävissä.

Myös YK:n yleissopimus huumaus- ja psykooppisten aineiden laittoman kaupan estämiseksi vuodelta 88 suosittelee sopijavaltioille käännteisen todistustaakan sallivan lain säätämistä. Eräissä maissa on sallittu myös poliisin toimia niin sanottuna valeostajana huumausainerikoksia paljastettaessa ja selvitettäessä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen erästä ulkomaista tapasta koskevassa päätöksessä todetaan, ettei valeostajan käyttäminen ole ihmisoikeussopimuksen vastaista. Edellytyksenä toiminnan sallimiselle on jälleen, että siitä on säädetty kansallisella lailla. Valeostajien käyttö on kaikkein tehokkain keino vaikuttaa nopeasti vaarallisten huumeiden katukauppaan. Uusi poliisilaki ei va-

leostajien käyttöä salli, niin kuin asianomaiset valiokunnan jäsenet sangen hyvin tietävät.

Arvoisat kansanedustajat, herra puhemies! Rikostorjunnan tärkein työkalu on asianmukainen lainsäädäntö. Vaikka viranomaisten käytössä olisi kuinka paljon tahansa henkilö- ja muita resursseja, toiminta on tehotonta ellei lainsäädäntö sitä työtä tue. Yleiseen oikeustajuun nojautuvan lainsäädännön kehittäminen on yhteiskunnalle myös halpa tapa tehostaa viranomaisten toimia ja siten parantaa kansalaisten saamia turvallisuuspalveluja.

Nyt eduskunnan käsiteltävänä oleva lainsäädäntökokonaisuus luo osaltaan hyvät edellytykset turvallisuustason vakauttamiselle ja rikostorjuntatyön nykyisestä tehostamiselle. Esitysten saama merkittävä tuki valiokunnassa ja valiokunnan esitykseen tekemät korjaukset osoittavat, että säädökset myös vastaavat kansalaisten piirissä esiintyviä käsityksiä siitä, mikä on oikein ja mikä on väärin.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ministerille huomauttaa, että ei varmasti tässä eduskunnassa haluta olla estämässä asianmukaista lainsäädäntöä, jolla poliisille annetaan riittävät valtuudet hoitaa kansalaisten turvallisuustehtävää. Sen sijaan valiokunta on kyllä todella moneen otteeseen joutunut puuttumaan sisäministeriön valmistelemiin lakiesityksiin. Ne ovat olleet huonoja ja ne ovat olleet täynnä porsaanreikiä. Siinä suhteessa olemme tehneet kohtuullisen hyvää työtä.

Mutta minä haluaisin ihan tämmöiseen periaatteelliseen asiaan mennä. Hallitukselta tulee sellaisia lakiesityksiä, että kun rikesakkoja on riittävän monta, esimerkiksi neljä kappaletta, niin kortti joutuu kuivumaan. Minusta olisi tärkeätä ryhtyä miettimään hallituksen piirissä ja nimenomaan sisäministeriön piirissä, mikä on yhteiskunnan kannalta kaikkein tärkeintä, onko se vahtia liikennettä ja tuhlata siihen hillittömiä voimavaroja vai puuttua taloudellisiin rikoksiin. Ministeri sanoi, että tulevilla talousrikosten estämishjelmalla voidaan estää satojen miljoonien markkojen vahingot vuodessa. Se on pikkusumma siitä määrästä, joka talousrikoksiin tällä hetkellä menee, joka on 14—15 miljardia markkaa vuodessa.

Meillä ei ole vielä kukaan kunnon lainsäädäntöä niin, että päästäisiin talousrikollisten ja heidän pimittämiensä rahavarojen jäljille. Verojaoston päätös esimerkiksi estää veroviranomaisten pääsy pankkitileille sillä perusteella, että se koskee

maanviljelijöiden metsätaloussuunnitelmia, oli minusta järkyttävä. Tällä perusteellako tässä talossa tehdään päätöksiä? Yhden ryhmän etujen takia!

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti liikennevalvonnasta. Mielestäni se on tärkeä osa tällä hetkellä poliisille säilytettävä työtä ja tehtävää. Sielläkin on kysymys erittäin suurista inhimillisistä arvoista, eikä vain inhimillisistä arvoista, vaan myös varsin mittavista taloudellisista arvoista. Liikennekäyttäytymisen, säädösten noudattaminen, liittyy olennaisesti niiden onnettomuuksien määrään ja vakavuuteen, mitä teillämme tapahtuu. Siinä työssä, mitä nimenomaan Liikkuvan Poliisin ja liikennevalvonnan osalla on tehty viimeisten vuosien aikana, on saatu tavattoman paljon myönteistä aikaan, uskallan sanoa, että sekä inhimillisesti että myöskin aineellisesti myönteistä aikaan.

Minusta esimerkiksi talousrikostutkinta ja torjunta ja liikennevalvontaan liittyvät tehtävät eivät ole toisiaan pois sulkevia, että vain toinen voi tulla kysymykseen ja toinen ei. Minusta painopisteet ovat tällä hetkellä näiden resurssointien välillä aika lailla oikealla tolalla.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Olin lakivaliokunnan jäsenenä mukana näiden lakien laatimisessa. Meillä oli hyvä yhteistyö hallintovaliokunnan kanssa. Hallintovaliokunta antoi meille telekuuntelua koskevaa lakia koskevan lausunnon, me vuorostamme hallintovaliokunnalle poliisilakia koskien. Näiden lakien yhteensovittamisessa oli aika erikoinen ristiriita sikäli, että poliisin tiedustelutoiminnan, joka liittyy poliisilakiin, ja telekuuntelun ja rikostutkintamethodien välillä, jotka liittyvät telekuuntelua koskevaan pakkokeinolakiin, oli harmonisointiongema, joka kuitenkin yhdessä hallintovaliokunnan kanssa ja myöskin perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella saatiin harmonisoitua.

Minä vain lyhyesti totean, vaikka se saattaa herättää epäluuloa näin vanhalla poliisimieheltä kuultuna, että minä olen hyvin tyytyväinen näihin lakeihin. Poliisilaki normeeraa poliisitoimet selkeästi ja kattavasti mutta ei liian tiukasti. Se antaa poliisille toimintamahdollisuuden. Telekuuntelulaki taas antaa nykyaikaiset ja kansainvälisesti vertailukelpoiset mahdollisuudet rikosten tutkinnassa.

Olen kyllä siinä mielessä esimerkiksi eduskunnan kehitykseen tyytyväinen jo poliisin kannalta

siinäkin mielessä, että jos tällaisia lakeja olisi ajateltu säädettyväksi kahdeksan vuotta sitten, kun tulin tänne, se ei olisi onnistunut. Eduskunnan luottamus poliisiin näinä vuosina on merkittävästi lisääntynyt, ja nyt sitten myöskin eduskunnan antamin valtuuksin tavallaan kiitetään poliisikuntaa ja odotetaan siltä edelleen yhä tehostuvia lainmukaisia toimia rikostutkinnan tehostamiseksi. Enempää en käytä tästä puheen- vuoroa. Olen tyytyväinen näihin lakeihin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

24) Ehdotukset poliisilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 57
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 20

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

25) Ehdotukset laiksi poliisin henkilörekistereistä ja laiksi passilain 19 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 39
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 21

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

26) Ehdotus laiksi ulkomaalaisasioiden tietojärjestelmästä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 341
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 22

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

27) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17 (K 9)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi maanantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.10.

Täysistunto lopetetaan kello 16.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen